

ГОРИ С ВИСОКА КОНСЕРВАЦИОННА СТОЙНОСТ НА ТЕРИТОРИЯТА НА ТП ДГС „НОВО ПАНИЧАРЕВО”

специализиран доклад

СЪДЪРЖАНИЕ

ВЪВЕДЕНИЕ.....	2
ВКС 1. ГОРСКИ ТЕРИТОРИИ, В КОИТО СА СЪСРЕДОТОЧЕНИ ГЛОБАЛНО, РЕГИОНАЛНО ИЛИ НАЦИОНАЛНО ЗНАЧИМИ СТОЙНОСТИ ЗА БИОРАЗНООБРАЗИЕТО (НАПР. ЕНДЕМИЗЪМ, ЗАСТРАШЕНИ ВИДОВЕ, РЕФУГИИ).....	4
ВКС 1.1 ЗАЩИТЕНИ ТЕРИТОРИИ	4
ВКС 1.2 ЗАСТРАШЕНИ, ИЗЧЕЗВАЩИ И ЕНДЕМИЧНИ ВИДОВЕ	11
ВКС 1.3. КРИТИЧНИ КОНЦЕНТРАЦИИ НА ВИДОВЕ	17
ВКС 2. ЗНАЧИМИ ГОРСКИ ТЕРИТОРИИ, ФОРМИРАЩИ ЛАНДШАФТ ОТ РЕГИОНАЛНО ИЛИ НАЦИОНАЛНО ЗНАЧЕНИЕ, В КОИТО ВСИЧКИ ЕСТЕСТВЕНО СРЕЩАЩИ СЕ ВИДОВЕ СЪЩЕСТВУВАТ ПРИ ЕСТЕСТВЕНИ УСЛОВИЯ НА РАЗПРОСТРАНЕНИЕ И ОБИЛИЕ.	18
ВКС 3. ГОРСКИ ТЕРИТОРИИ, ПРЕДСТАВЛЯВАЩИ РЕДКИ, ЗАСТРАШЕНИ ИЛИ ИЗЧЕЗВАЩИ ЕКОСИСТЕМИ, ИЛИ СЪДЪРЖАЩИ СЕ В ТАКИВА.....	21
ВКС 4. ГОРСКИ ТЕРИТОРИИ, КОИТО ИЗПЪЛНЯВАТ ВАЖНИ ПРИРОДНИ ФУНКЦИИ В КРИТИЧНИ СИТУАЦИИ (НАПР. ЗАЩИТА НА ВОДОСБОРИ, КОНТРОЛ НА ЕРОЗИЯТА).....	25
ВКС 4.1 ГОРИ – ЕДИНСТВЕНИ ИЗТОЧНИЦИ НА ПИТЕЙНА ВОДА	25
ВКС 4.2. ГОРИ С РЕШАВАЩО ЗНАЧЕНИЕ ЗА РЕГУЛИРАНЕ НА ВОДНИЯ ОТТОК ВЪВ ВОДОСБОРИТЕ.....	26
ВКС 4.3 ГОРИ С РЕШАВАЩО ПРОТИВОЕРОЗИОННО ЗНАЧЕНИЕ	28
ВКС 4.4. ГОРИ, КОИТО ПРЕДСТАВЛЯВАТ БАРИЕРА ЗА РАЗПРОСТРАНЕНИЕТО НА ПОЖАРИ	29
ВКС 4.5. ГОРИ С РЕШАВАЩО ЗНАЧЕНИЕ ЗА СЪСТОЯНИЕТО НА СЕЛСКОСТОПАНСКИТЕ ДЕЙНОСТИ (ЗЕМЕДЕЛИЕ, РИБНИ ЗАПАСИ) И ЗА ЗАЩИТАТА НА ИНФРАСТРУКТУРНИТЕ ОБЕКТИ.....	30
ВКС 5. ГОРСКИ ТЕРИТОРИИ, С РЕШАВАЩО ЗНАЧЕНИЕ ЗА ОСИГУРЯВАНЕ ОСНОВНИТЕ НУЖДИ НА МЕСТНОТО НАСЕЛЕНИЕ (ПОМИНЪК, ПРЕПИТАНИЕ, БИТОВИ НУЖДИ, ЗДРАВЕ)	32
ВКС 6. ГОРСКИ ТЕРИТОРИИ, С РЕШАВАЩО ЗНАЧЕНИЕ ЗА СЪХРАНЯВАНЕ КУЛТУРНИ ЦЕННОСТИ И ТРАДИЦИИ, РЕЛИГИОЗНА И ЕТНИЧЕСКА ИДЕНТИЧНОСТ	34

ВЪВЕДЕНИЕ

Настоящото проучване е извършено в периода 2017 година, във връзка с определяне на горите с висока консервационна стойност (ГВКС) за територията на ТП Държавно горско стопанство „Ново Паничарево“ (ДГС „Ново Паничарево“) и в изпълнение на принцип 9 от стандарта за сертификация управлението на гори по схемата на FSC. Инвентаризацията и проучванията са направени съгласно указанията на Практическо ръководство "Определяне, стопанисване и мониторинг на гори с висока консервационна стойност в България", изготвено от WWF Дунавско-Карпатска програма България.

В Практическото ръководство е дадена дефиниция за ГВКС, включваща в себе си шест различни характеристики на гората или комбинации от тях, които определят нейната консервационна стойност. В общ план Практическото ръководство дава и насоки за управление и стопанисване, които ще запазят или повишат тези консервационни стойности. При разработката на настоящия документ, екипът се е водил изцяло от определенията, праговете и оценките посочени в Практическото ръководство. Съответните дефиниции са адаптирани конкретно за земите и горите от горския фонд, управлявани от ДГС „Ново Паничарево“. Посочените указания за стопанисване и мониторинг са разписани конкретно и съобразно спецификата на горите и начина им на управление на проучваната територия. Разработени са всички консервационни стойности, установени на територията на горското стопанство. Инвентаризацията на ГВКС, свързани с наличието на редки, застрашени и изчезващи видове е продължителен процес излизаш извън рамките на един сезон. Препоръчва се базата данни за разпространението на тези ВКС да бъде постоянно актуализирана от персонала въз основа на периодични техни наблюдения.

Държавно горско стопанство „Ново Паничарево“ носи името си от село Ново Паничарево. Основано е през далечната 1915 година като ревирно общинско лесничейство и е едно от най-старите в Бургаския регион. Тук е създадена и една от първите горски кооперации „Рошковица“, благодарение на която общината се превръща в просперираща. Основните производи добивани от високоствъблената гора „Рошковица“ са били ж.п. траверси, електрически и телефонни стълбове, трупи за бичене, минни подпори и други. Кооперацията изгражда първата за района дъскорезна фабрика (1930-1932 г.). След последвалата национализация през 1948 г. в с.Ново Паничарево се образува държавно горско стопанство, а през 1952 г. се закрива поради разделянето на стопанисването и дърводобива, като площта му се предава на ГС-Бургас. През 1956 г. отново се създава държавно горско стопанство, което през 1960 г. поема и стопанска дейност.

По настоящем, към 2017 година, общата площ на държавните горски територии, управлявани от ДГС „Ново Паничарево“ е 6694.9 ха, които са разделени на два горскостопански участъка: Първи ГСУ „Индже войвода“ и Втори ГСУ „Ясна поляна“. Всеки разполага с практичен и функционален горски кантон.

Релефът на района в преобладаващата си част има хълмисто-нископланински характер, само най-северните части са с подчертано равнинен такъв. На север горското стопанство граничи с работните земи на селата Крушевец, Ново Паничарево и Ясна поляна . На изток с ДЛС „Ропотамо,“ и ДГС „Царево“, на югоизток и юг с ДЛС „Граматиново“, на юг с ДГС „Звездец“ и на северозапад с ДГС „Средец“ и ДГС „Бургас“.

Теренът е силно разчленен и прорязан от дълбоки долове и силно разлати била, като най-мощно е билото м.„Уграш“ – м.„Босна“ – м.„Тъмните габъри“. В района на стопанството разликите в надморските височини не са големи. Най-високата част е връх „Живак“- 453 м.н.в. (подотдел 88-1), а най-ниска долното течение на река „Церовска“- 25 м.н.в. (подотдели 252-а,б). Преобладаващата надморска височина, на която са разположени горските комплекси е между 100 и 300 метра. Средната надморска височина на дървопроизводителната площ на стопанството е 250 метра. Малката денивелация на терените определя сравнително неголямото разнообразие на месторастения от един лесорастителен подпояс – на равнинно-хълмистите дъбови гори.

Територията на държавно горско стопанство „Ново Паничарево“ попада почти изцяло в Странджанския климатичен район от южнобългарската климатична подобласт на Континентално-средиземноморската климатична област. Само най-северните части на ГСУ „Ясна поляна“ попадат в състава на Черноморската климатична подобласт. Температурните характеристики (пак според същите автори) показват значително влияние на Черно море и близостта на средиземноморските зимни циклони, най-вече върху зимните температури. Есента (13-14° С) е сравнително по-топла от пролетта (9,5-10,5° С). Средногодишната амплитуда е от порядъка на 20,5 – 21,5° С. Температурният режим е благоприятен за развитието на растителността в района на стопанството.

В хидроложко отношение района на ДГС „Ново Паничарево“ се характеризира с непостоянен и силно променлив режим на реките и доловете, като общо взето той е лишен от постоянен и изобилен воден отток. Най-важна водна артерия е Церовска река, която извира от района на местността „Босна“.

Нейното продължение извън района на горското стопанство носи името река „Ропотамо“ и се влива в Черно море. В нея се влива Селската река, която извира от района на м. „Харамииите“, тече на север, приемайки няколко по-малки притоци. Зеленковска река води началото си от м. „Луков гьол“, тече на североизток, като по течението и се вливат множество малки притоци. Дудинска река, в горното си течение известна с името Петрова дол, извира от м. „Петрова поляна“, тече на север, приема левите си притоци Пожарско дере и Осичевска река, както и много други малки притоци, продължава на североизток, където е построен язовир „Ясна поляна“ с основен водоизточник същата река. След с. Ясна поляна, извън района на стопанството, Дудинска река и Зеленковска река се събират заедно и продължават под наименованието Дяволска река, която се влива в Черно море, близо до гр. Приморско. Друга голяма река, която тече по северозападната граница на стопанството е „Тясна река“, която приема като десни притоци всички дерета, течащи в тази част на стопанството. По нейното течение е проектиран язовир „Индже войвода“. Селска река също е едно от основните водни течения на територията на стопанството. Тя извира от м. „Босна“ под името Козарска река, тече на североизток минавайки западно от с. Крушевец, свива на северозапад и се влива в Тясна река извън района на стопанството. Водните течения в района се характеризират със здрави легла и брегове и нямат пороен характер, но общо взето са лишени от постоянен и изобилен воден отток. Двата язовира – „Ясна поляна“ и „Ново Паничарево“ запазват с питейна вода цялото южно черноморие. Нископланинският, в общи линии, релеф и влиянието на Черноморието обуславят режима на водните течения – голям зимен и малък летен отток, вследствие на по-големи зимни и по-слаби летни валежи.

В почвено-географско отношение горите на държавното горско стопанство са разположени изцяло върху излужените канелени горски почви.

Растителността е представена главно от благунови, благуново-церови, източнорунунови, източнобукови и източнорунуново-източнобукови формации. Последните са измежду най-продуктивните ни насаждения в района на горското стопанство. Поединично се срещат габър, цер, трепетлика, клен, скоруша, брекина, сребролистна липа, мушмула, дива круша, дива череша, офика и други. Иглолистната растителност предсавлява създадени култури от внесени изкуствено черен и бял бор, зелена дугласка ела и срещащи се поединично секвоя, лиственица и веймутов бор. В тези насаждения се налага тенденция на подмяна на интродуцираните растителни видове с местни такива.

Част от горите на територията на ДГС „Ново Паничарево“ са включени в различните категории ВКС. В някои случаи един и същи подотдел попада в повече от една консервационна стойност. Това прави гората в този подотдел особено значима за поддържане и повишаване на всички идентифицирани консервационни стойности. В такива случаи се прилагат препоръките и ограниченията за стопанисване и мониторинг, които имат най-строг режим по отношение на прилагането на горскостопанските дейности.

През периода на проучванията са проведени консултации с представители на местните власти и сдружения за определяне на значимите за местните общности горски територии и съгласуване на режимите за стопанисване. По време на срещите те са информирани за проучването и за основните принципи на горите с висока консервационна стойност и е потърсено тяхното мнение относно възможностите за прилагане.

Препоръчително е при промени в новите горско и ловно-стопански планове на ДГС „Ново Паничарево“ да се интегрират резултатите от изследването и препоръчаните горскостопански мероприятия в него. Това ще допринесе за по-добро и екологосъобразно стопанисване на горските екосистеми в района.

ВКС 1. РАЗНООБРАЗИЕ ОТ ВИДОВЕ.**Концентрации на биологично разнообразие вкл. ендемични, редки, защитени и застрашени от изчезване видове, с глобално, регионално или национално значение**

При определянето на тази ВКС се прави оценка на управлението на ДГС – „Ново Паничарево“, свързано с опазването на биологичното разнообразие и защитените територии и зони. Извършва се инвентаризация на важните за района видове с природозащитна стойност, както и въздействието на лесовъдските дейности върху тях и техните местообитания.

На национално ниво в ръководството за страната са определени следните компоненти:

- Защитени територии и защитени зони
- Застрашени, изчезващи и ендемични видове
- Критични концентрации на видове

ВКС 1.1 ЗАЩИТЕНИ ТЕРИТОРИИ И ЗАЩИТЕНИ ЗОНИ

В България за ГВКС се смятат всички защитени територии и зони, както следва:

1. Горски територии в резервати, поддържани резервати, национални паркове, защитени местности, природни забележителности, обявени по ЗЗТ;
2. Горски територии в природни паркове, попадащи в зони предназначени за опазване на биологичното разнообразие, определени с плановете за управление по реда на ЗЗТ или паркоустройствените проекти по реда на Закона за горите (ЗГ);
3. Горски територии, в природни паркове които нямат устройствени документи;
4. Горски територии попадащи в защитени зони обявени по реда на Закона за биологичното разнообразие (ЗБР) – Натура 2000 зони.

1.1.1 Горски територии в резервати, поддържани резервати, национални паркове, защитени местности, природни забележителности, обявени по ЗЗТ;

На територията на ДГС „Ново Паничарево“ има обявени 2 защитени територии и едно вековно дърво.

Защитена местност „Тясна река“ попада в Държавния горски фонд, вековно дърво „Летен дъб“ попада в Общински горски фонд (Таблица 2), а защитена местност „Казиков вир“ – частен горски фонд.

По-подробни данни за защитените територии, попадащи в границите на ДГС „Ново Паничарево“ са посочени в **Таблица № 1**.

Таблица № 1. Защитени природни територии в ДГС Ново Паничарево

Защитена територия	Площ (ха)	Отдел/подотдел	Землище	Заповед за обявяване	Цел на обявяване
ЗМ „Тясна река“	66,0 , в т.ч, 64,2 залесена и 1.8 незалесена	368 б, в, г, 1, 2 372 б, 1, 2	с.Индже войвода	РД – 180 от 08.07.1994г. МОСВ	Характерен ландшафт и скални образувания.

1. Защитена местност ТЯСНАТА РЕКА

Местоположение: Област: Бургас, **Община:** Созопол, **Населено място:** с. Вършило, с. Индже войвода
Попада на територията на следните Регионални инспекции по околната среда и водите (РИОСВ):
Бургас - ул. "Перущица" 67, ет.3, п.к.219

Попада на територията на следните Регионални дирекции по горите (РДГ): РДГ Бургас: ДГС Бургас, ДГС Ново Паничарево

Документи за обявяване: Заповед No.РД180 от 08.07.1994

Цели на обявяване: Запазване естествените местообитания на защитени и редки видове птици, включени в Червената книга на Република България и в списъка на застрашените видове в Европа;

Режим на дейности:

1. Забранява се убиване, улавяне, опръстеняване и безпокоене на гнездящите птици, разваляне на гнездата, събиране на яйца или малките им;
2. Забранява се строителство, разкриване на кариери и други дейности, с които се изменя естественият облик на местността или водният ъ режим;
3. Забранява се сечите, освен отгледни и санитарни;
4. Забранява се всякакви горскостопански мероприятия по време на размножителния период на птиците от 1 март до 31 юли;
5. Забранява се залесяване с неприсъщи за района видове;
6. Забранява се пашата на кози и свине.

1.1.4. Горски територии попадащи в защитени зони обявени по реда на Закона за биологичното разнообразие (ЗБР) – Натура 2000 зони.

Защитени зони за опазване на местообитания / Директива 92/43/ЕЕС /

1. Защитена зона „Босна“ BG0000208 е одобрена с решение на Министерски съвет: № 661 от 16 октомври 2007 г.

- **Държавни горски територии** : с площ **2070.2** ха, от която залесена 1991.9 ха и незалесена 78.3 ха.

14 2; 15 3; 16 1; 17 2; 18 1; 21 2; 22 1; 23 2; 38 а, б, в, г, д, е, ж, 1; 43 1; 69 1; 70 1; 71 1, 2; 72 1; 73 1; 74 2; 78 1; 79 1; 81 1; 84 а; 86 1; 90 е, ж, 3; 93 1; 96 1; 98 2; 105 д, 1, 4; 106 д, 3; 107 е, ж, з, 1, 3; 109 3; 114 2; 115 1; 116 1, 2, 3; 117 1, 2, 5; 118 з, и, к, 1, 2; 119 1, 5; 120 1; 121 1; 129 б, 1; 131 а, б, в, г, д, е, ж, з, и; 132 з, 1, 2; 133 1; 134 и, к, л, м, 1; 137 1; 138 1, 3, 4; 139 1, 2; 140 1, 2; 141 2, 4; 142 1; 144 4; 147 д; 149 и, к, л, 1, 2; 150 г, д; 151 ж; 152 и; 153 3; 154 1; 158 1; 159 1; 160 1; 161 3, 4; 162 к, 2, 3; 163 2; 165 а, б, в, г, 1; 166 а, б, в, г, д, е, ж, 1; 167 а, б, в; 168 а, б, в, г, д, е, ж, з, 1, 2; 169 а, б, в, г, 1; 170 а, б, в, г; 171 а, б, в; 172 б; 173 а, б, в; 174 а, б, в, 1, 2, 3, 4; 175 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, 1, 2, 3; 176 а, б, в; 177 а, б, в, 1; 178 а, б, в, 1, 2, 3; 179 а, б, 2; 180 а, б, в, г, д, 1, 2; 181 а, б, 1; 182 а, б, в, 1; 185 а, б, к, 4; 186 а, б, в, 1; 187 а, б, в, 1, 2; 188 2; 189 а, и, к, л, 2, 3; 190 д, е, 2; 191 з, к, л, м, н, о, 2, 7, 9; 192 д; 193 4; 194 е, к, л; 203 2; 210 а, б, в, г, 2; 211 а, б, в, г, д, е, ж, з, 1, 2, 3, 4, б, 7, 8, 9, 10; 215 д, е, ж, 4, 9, 10, 11; 231 ж; 291 1; 296 2; 300 3, 5; 301 1; 303 2; 304 1; 305 1; 307 в, г, д, е, ж, 1; 308 а, б, в, г, д; 309 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, 1, 2; 310 а, б, в, г, д, е, ж, з, 1, 2; 311 а, б, в, г, д, 1; 312 а, б, в, г, д; 313 а, б, в, г, д, е, ж, 1, 2; 314 а, б, в, г, д, е, ж, 1, 2, 3, 4; 315 а, б, в, г, д, е, ж, з, 1, 2, 3, 4; 316 а, б, д, е, ж, з, 1; 317 а, б, в, г, 1, 2, 3; 318 а, б, в, г, д, 1; 319 а, б, в, г, д, е, 1; 320 в, г, д, 3, 4; 322 г, д; 323 а, б, в, г, 1; 324 а, б, в, г, д, е; 325 а, б, в, г; 326 а, б, в, г, д; 327 а, б, в, г, д, 1; 328 б, в, г, д, е; 431 в, 5

Целите на опазване на защитената зона са:

1. Запазване площта на природните местообитания и местообитанията на видовете и техните популации, предмет на опазване в рамките на защитената зона.
2. Опазване на естественото състояние на природните местообитания и местообитанията на видове, предмет на опазване в рамките на защитената зона, включително и на естествения за тези местообитания видов състав, характерни видове и условия на средата.
3. Възстановяване при необходимост на на площта и естественото състояние на приоритетни природни местообитания и местообитания на видове, както и на популации на видовете, предмет на опазване в рамките на защитената зона.

За територията на зоната има определени 4 типа горски местообитания, част от които попадат на територията на стопанството.

Стандартният формуляр за зоната със списък на местообитанията и видовете е на страницата: http://natura2000bg.org/natura/UserFiles/File/SDF/SDF_BG0000208.pdf.

2. Защитена зона „Странджа“ BG0001007 е одобрена с решение на Министерски съвет: № 122 от 02 март 2007 г., промяна на площта с Решение № 660 от 08 ноември 2013 г.,.

- **Държавни горски територии**: с площ **24.0** ха, от която залесена 21.6 ха и незалесена 2.4 ха.

88 е; 89 2; 90 б; 109 м, 1; 121 а; 123 ж; 125 е; 126 ж; 127 ж, л, 1; 328 а; 329 н; 345 3, 5, 6; 347 ж, 2; 348 з, у; 349 2, 3; 387 ш, 3, 4, 5; 388 б

Целите на опазване на защитената зона са:

1. Запазване площта на природните местообитания и местообитанията на видовете и техните популации, предмет на опазване в рамките на защитената зона.
2. Опазване на естественото състояние на природните местообитания и местообитанията на видове, предмет на опазване в рамките на защитената зона, включително и на естествения за тези местообитания видов състав, характерни видове и условия на средата.
3. Възстановяване при необходимост на на площта и естественото състояние на приоритетни природни местообитания и местообитания на видове, както и на популации на видовете, предмет на опазване в рамките на защитената зона.

За територията на зоната има определени 8 типа горски местообитания, част от които попадат на територията на стопанството.

Стандартният формуляр за зоната със списък на местообитанията и видовете е на страницата: http://natura2000bg.org/natura/UserFiles/File/SDF/SDF_BG0001007.pdf

3. Защитена зона „**Ропотамо**“ **BG0001001** е одобрена с решение на Министерски съвет: № 122 от 02 март 2007 г., промяна на площта с Решение № 660 от 08 ноември 2013 г.

- **Държавни горски територии:** с площ **519.7** ха, от която залесена 491.4 ха и незалесена 28.3 ха. **27** а, б, 1, 2, б; **28** в, 4; **29** а, б, в, г, 1, 2, 3, 4, 5; **30** б, г, 1; **32** а, б, в, 1, 2; **33** б, в, 1, 2; **34** а, б, 1, 2, 3; **35** а, б, в, г, 1, 2, 3, 4, 5; **36** а, б, в, г; **37** а, б, в, г, д, е, ж, з; **212** а, б; **213** а, б, в, г, 1, 2, 3, 4; **214** а, б, в, г, д, е, 1, 2, 3, 4, 5; **215** а, б, в, г, 1, 2, 3, 5, 6, 7, 8; **216** 4; 230 д; **425** г, е; **426** в; **427** о

Целите на опазване на защитената зона са:

1. Запазване площта на природните местообитания и местообитанията на видовете и техните популации, предмет на опазване в рамките на защитената зона.
2. Опазване на естественото състояние на природните местообитания и местообитанията на видове, предмет на опазване в рамките на защитената зона, включително и на естествения за тези местообитания видов състав, характерни видове и условия на средата.
3. Възстановяване при необходимост на на площта и естественото състояние на приоритетни природни местообитания и местообитания на видове, както и на популации на видовете, предмет на опазване в рамките на защитената зона.

За територията на зоната има определени 4 типа горски местообитания, част от които попадат на територията на стопанството.

Стандартният формуляр за зоната със списък на местообитанията и видовете е на страницата: http://natura2000bg.org/natura/UserFiles/File/SDF/SDF_BG0001001.pdf

Защитени зони за опазване на птиците / Директива 79/409/ЕЕС /

1. Защитена зона „**Странджа**“ **BG0002040**, обявена с решение № РД-802 от 04.11.2008 год., промяна заповед № РД-75 от 28 януари 2013 г.

- **Държавни горски територии:** с площ **24.0** ха, от която залесена 21.6 ха и незалесена 2.4 ха. **88** е; **89** 2; **90** б; **109** м, 1; **121** а; **123** ж; **125** е; **126** ж; **127** ж, л, 1; **328** а; **329** н; **345** 3, 5, 6; **347** ж, 2; **348** з, у; **349** 2, 3; **387** ш, 3, 4, 5; **388** б

Местоположение:

1. **Област:** Бургас, **Община:** Малко Търново, **Населено място:** гр. Малко Търново, с. Близнак, с. Бръшлян, с. Бяла вода, с. Визица, с. Граматиково, с. Евренозово, с. Заберново, с. Звездец, с. Калово, с. Младежко, с. Сливарово, с. Стоилово

2. **Област:** Бургас, **Община:** Царево, **Населено място:** гр. Ахтопол, гр. Царево, с. Бродилово, с. Българи, с. Варвара, с. Велика, с. Изгрев, с. Кондолово, с. Кости, с. Резово, с. Синеморец

Попада на територията на следните Регионални инспекции по околната среда и водите (РИОСВ):

Бургас

Документи за обявяване: Заповед No.РД-802 от 04.11.2008

Досие на Защитена зона (препратка): http://natura2000bg.org/natura/zones_info_b.php?id=263

Цели на обявяване:

1. Опазване и поддържане на местообитанията на посочените в т. 2 видове птици за постигане на тяхното благоприятно природозащитно състояние;

2. Възстановяване на местообитания на видове птици по т. 2, за които е необходимо подобряване на природозащитното им състояние.

Предмет на опазване (видове и местообитания):

1. Съгл. чл. 6, ал. 1, т. 3 от ЗБР: Черногуш гмуркач (*Gavia arctica*), Ушат гмурец (*Podiceps auritus*), Обикновен буревестник (*Puffinus yelkouan*), Розов пеликан (*Pelecanus onocrotalus*), Къдроглав пеликан (*Pelecanus crispus*), Среден корморан (*Phalacrocorax aristotelis*), Малък корморан (*Phalacrocorax rugosus*), Голям воден бик (*Botaurus stellaris*), Малък воден бик (*Ixobrychus minutus*), Нощна чапла (*Nycticorax nycticorax*), Гривеста чапла (*Ardeola ralloides*), Малка бяла чапла (*Egretta garzetta*), Голяма бяла чапла (*Egretta alba*), Червена чапла (*Ardea purpurea*), Черен щъркел (*Ciconia nigra*), Бял щъркел (*Ciconia ciconia*), Блестящ ибис (*Plegadis falcinellus*), Лопатарка (*Platalea leucorodia*), Поен лебед (*Cygnus cygnus*), Белоока потапница (*Aythya nyroca*), Орел рибар (*Pandion haliaetus*), Осояд (*Pernis apivorus*), Черна каня (*Milvus migrans*), Червена каня (*Milvus milvus*), Морски орел (*Haliaeetus albicilla*), Египетски лешояд (*Neophron percnopterus*), Белоглав лешояд (*Gyps fulvus*), Черен лешояд (*Aegypius monachus*), Орел змияр (*Circus gallicus*), Тръстиков блатар (*Circus aeruginosus*), Полски блатар (*Circus cyaneus*), Степен блатар (*Circus macrourus*), Ливаден блатар (*Circus pygargus*), Малък креслив орел (*Aquila pomarina*), Скален орел (*Aquila chrysaetos*), Малък орел (*Hieraetus pennatus*), Късопръст ястреб (*Accipiter brevipes*), Белоопашат мишелов (*Buteo rufinus*), Царски орел (*Aquila heliaca*), Вечерна ветрушка (*Falco vespertinus*), Малък сокол (*Falco columbarius*), Средиземноморски сокол (*Falco eleonora*), Сокол скитник (*Falco peregrinus*), Ловен сокол (*Falco cherrug*), Сив жерав (*Grus grus*), Голяма пъструшка (*Porzana porzana*), Средна пъструшка (*Porzana parva*), Малка пъструшка (*Porzana pusilla*), Ливаден дърдавец (*Crex crex*), Кокилобегач (*Himantopus himantopus*), Саблеклюн (*Recurvirostra avosetta*), Турилик (*Burhinus oedicnemus*), Кафявокрил огърличник (*Glareola pratincola*), Морски дъждосвирец (*Charadrius alexandrinus*), Златиста булка (*Pluvialis apricaria*), Бойник (*Philomachus pugnax*), Голяма бекарина (*Gallinago media*), Пъстроопашат крайбрежен бекас (*Limosa lapponica*), Малък горски водобегач (*Tringa glareola*), Пепеляв брегобегач (*Xenus cinereus*), Малка черноглава чайка (*Larus melanocephalus*), Малка чайка (*Larus minutus*), Дългоклюна чайка (*Larus genei*), Каспийска рибарка (*Sterna caspia*), Гривеста рибарка (*Sterna sandvicensis*), Речна рибарка (*Sterna hirundo*), Белочела рибарка (*Sterna albifrons*), Белобуза рибарка (*Chlidonias hybridus*), Черна рибарка (*Chlidonias niger*), Бухал (*Bubo bubo*), Блатна сова (*Asio flammeus*), Козодой (*Caprimulgus europaeus*), Земеродно рибарче (*Alcedo atthis*), Синявица (*Coracias garrulus*), Сив кълвач (*Picus canus*), Черен кълвач (*Dryocopus martius*), Среден пъстър кълвач (*Dendrocopos medius*), Белогръб кълвач (*Dendrocopos leucotos*), Сирийски пъстър кълвач (*Dendrocopos syriacus*), Горска чучулига (*Lullula arborea*), Полска бърбица (*Anthus campestris*), Червеногърба сврачка (*Lanius collurio*), Черночела сврачка (*Lanius minor*), Ястребогушо коприварче (*Sylvia nisoria*), Голям маслинов присмехулник (*Hippolais olivetorum*), Червеногуша мухоловка (*Ficedula parva*), Полубеловрата мухоловка (*Ficedula semitorquata*), Градинска овесарка (*Emberiza hortulana*);

2. Съгл. чл. 6, ал. 1, т. 4 от ЗБР: Малък гмурец (*Tachybaptus ruficollis*), Голям гмурец (*Podiceps cristatus*), Червеногуш гмурец (*Podiceps grisegena*), Черногуш гмурец (*Podiceps nigricollis*), Голям корморан (*Phalacrocorax carbo*), Сива чапла (*Ardea cinerea*), Ням лебед (*Cygnus olor*), Голяма белочела гъска (*Anser albifrons*), Сива гъска (*Anser anser*), Бял ангъч (*Tadorna tadorna*), Фиш (*Anas penelope*), Сива патица (*Anas strepera*), Зимно бърне (*Anas crecca*), Зеленоглава патица (*Anas platyrhynchos*), Лятно бърне (*Anas querquedula*), Клопач (*Anas clypeata*), Червеноклюна потапница (*Netta rufina*), Кафявоглава потапница (*Aythya ferina*), Качулата потапница (*Aythya fuligula*), Обикновена гага (*Somateria mollissima*), Среден нирец (*Mergus serrator*), Малък ястреб (*Accipiter nisus*), Обикновен мишелов (*Buteo buteo*), Северен мишелов (*Buteo lagopus*), Черношипа ветрушка (*Керкенец*) (*Falco tinnunculus*), Сокол орко (*Falco subbuteo*), Воден дърдавец (*Rallus aquaticus*), Зеленоножка (*Gallinula chloropus*), Лиска (*Fulica atra*), Стридожд (*Haematopus ostralegus*), Речен дъждосвирец (*Charadrius dubius*), Пясъчен дъждосвирец (*Charadrius hiaticula*), Сребриста булка (*Pluvialis squatarola*), Обикновена калугерица (*Vanellus vanellus*), Трипръст бегобегач (*Calidris alba*), Малък брегобегач (*Calidris minuta*), Сив брегобегач (*Calidris temminckii*), Кривоклюн брегобегач (*Calidris ferruginea*), Тъмногръд брегобегач (*Calidris alpina*), Плоскоклюн блатобегач (*Limicola falcinellus*), Средна бекарина (*Gallinago gallinago*), Голям свирец (*Numenius arquata*), Голям червеноног водобегач (*Tringa erythropus*), Малък червеноног водобегач (*Tringa totanus*), Голям зеленоног водобегач (*Tringa nebularia*), Голям горски водобегач (*Tringa ochropus*), Късокрил кюкавец (*Actitis hypoleucos*),

Камъкообръщач (*Arenaria interpres*), Речна чайка (*Larus ridibundus*), Чайка буревестница (*Larus canus*), Малка черногърба чайка (*Larus fuscus*), Белокрила рибарка (*Chlidonias leucopterus*), Жълтокрака чайка (*Larus cachinnans*), Пчелояд (*Merops apiaster*).

Режим на дейности:

1. Забранява се залесяването на пасища и мери, както и превръщането им в обработваеми земи и трайни насаждения;
2. Забранява се използването на пестициди и минерални торове в пасища и ливади.
3. Забранява се изполяването на неселективни средства за борба с вредителите в селското стопанство.
4. Забранява се косенето на ливадите от периферията към центъра с бързодвижеща се техника и преди 15 юли.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ВКС 1.1

1. За защитените територии в границите на ДГС "Ново Паничарево" няма приети планове за управление. За ПП Странджа има изготвен план за управление на който предстои одобрение от компетентните органи. Стопанисването на горите и горските територии да се извършва съгласно Закона за защитените територии, заповедта за обявяване и заповедите за прекатегоризация, като са в сила следните допълнителни ограничения:

- ✓ За природните горски местообитания, включени в Приложение 1 на Закона за биологичното разнообразие, се прилагат нормите и режимите за горскостопанските мероприятия, дефинирани в наръчника "Режими за устойчиво управление на горите в Натура 2000", издаден от Изпълнителна агенция по горите.
- ✓ Санитарни и принудителни сечи, се водят само в случаите когато има големи природни нарушения (ветровали, снеговали, пожари) или каламитети. Санитарни сечи при каламитети се провеждат само при наличие на повреди и съхнене на дървета, съставляващи не по-малко от 20% от запаса на насаждението, при спазване нормите за запазване на количествата мъртва дървесина посочени по-долу.
- ✓ При провеждане на сечи се запазват стояща и лежаща мъртва дървесина и загиващи дървета, които са не по-малко от 10% от запаса на насаждението преди сечта, като не по-малко от 5% е стояща мъртва дървесина. Мъртви дървета, застрашаващи безопасността на хора и съоръжения в гората, се повалят и оставят като лежаща мъртва дървесина.
- ✓ Оставяне на буферна зона около постоянните водни течения с ширина не по-малка от 15 м, в която не се извеждат сечи или те са с интензивност не по-голяма от 5 % от запаса.
- ✓ Прилаганите лесовъдски мероприятия да се съобразяват с естествената динамика на горските екосистеми и сукцесионните процеси.
  - В насаждения доминирани от светлолюбиви видове се прилагат: постепенно-котловинна и неравномерно-постепенни сечи и система от сечи за индивидуално производство на висококачествена дървесина (Саарландски метод);
  - В насаждения доминирани от сенкоиздъжливи видове се прилагат: групово-постепенна и неравномерно-постепенни сечи и система от сечи за индивидуално производство на висококачествена дървесина (Саарландски метод);
- ✓ Не се извеждат голи сечи, в т.ч. и в горите от нискостъблени стопански клас, с изключение на плантациите от бързорастящи видове.
- ✓ Обемът на годишното ползване се основава на принципа на устойчивостта и не надхвърля прираста на гората за съответната територия. Изключения се допускат само при документирана необходимост от провеждане на санитарни и принудителни сечи.
- ✓ В горите в които се планира провеждане на отгледни сечи са в сила следните ограничения и норми:
  - - осветленията и прочистките имат за цел осигуряване на присъствието на автохтонните дървесни видове или предшествашите ги пионерни видове;
  - - прорежданията и пробирките се извършват по върхов или комбиниран метод с върхов уклон. Допуска се отварянето на прозорци, с цел инициране на възобновяването на малки групи и хетерогенизиране на вертикалната и хоризонтална структура;
  - - не се допуска еднократно отсичане на повече от 25% от запаса на насаждението;

- - склопеността и пълнотата на насаждението след провеждане на отгледни сечи не се допуска да бъде по-малка от 0,8;
- - за осигуряване на акумулация на мъртва дървесина при отгледните сечи се запазват подтиснати и част от некачествените, повредените и особено загиващи дървета, които не конкурират директно качествени дървета.
- ✓ Не по-малко от 10% от площта на всяко природно горско местообитание (Приложение I от Закона за биологичното разнообразие) в защитените зони на територията се обособява като „гори във фаза на старост“ както границите и местоположението на тези площи не се променят.
- ✓ приоритет имат възобновителните сечи с дълъг възобновителен период;
- ✓ в насажденията с изведени подготвителни и осеменителни и осветителни фази на постепенна сеч, следващите фази на сечта да се изведат в съответствие с принципите на дългосрочните възобновителни сечи; Не се извеждат окончателни фази на краткосрочно-постепенните сечи! За останалите видове сечи се оставят неотсечени най-малко 10 бр./ха биотопни дървета.
- ✓ при провеждане на възобновителни сечи не се допуска еднократно отсичане на повече от 25 % от запаса на насаждението;
- ✓ площта на първоначално отворените при възобновителните сечи прозорци е не по-голяма от 0,05 ха;
- ✓ клоните и остатъците от сечта се оставят равномерно разпръснати в местата на падане на дърветата извън местата с подраст;
- ✓ извозът на отсечената дървесина се извършва само на секции;
- ✓ използват се техника и технологии, с които в минимална степен се нарушава растителната и почвената покривка и пътната инфраструктура;
- ✓ след прекратяване на горскостопанските дейности се извършва рехабилитация на нарушените терени (напр. извозни горски пътища).
- ✓ Да се толерират автохтонните видове за местообитанието, в т.ч естествените пионерни формации.
- ✓ При възникване на едроплощни нарушения е препоръчително част от засегнатата територия да не се залесява а да се остави на естествената сукцесия.
- ✓ Забрана за залесяване на естествените открити пространства, с изключение на мероприятия за контрол на порои и ерозионни процеси.
- ✓ Забрана за залесяване с чужди видове и/или произходи. Залесяване се допуска само с местни видове, за подпомагане на възобновяването. При почвоподготовката не се допуска пълна пълна обработка – дълбока оран, широки тракторни тераси.
- ✓ Трансформация на създадените монокултури, с цел възстановяване на местната флора и естествената структура на гората. Не трябва да се допуска повторно доминиране в състава на външни видове в следващата растителна генерация.
- ✓ Във вододайните зони пълнотата на насажденията да не се намалява под 0.5.
- ✓ Спазват се следните норми при проектиране, строеж и поддръжка на горски пътища:
  - Новите пътища се планират предварително върху топографски карти, които показват съществуващите водни течения. Пътищата са проектирани, така че терена да се подлага на минимални промени. Там, където е възможно, пътищата се разполагат по естествени тераси, била и хоризонтални склонове. Строителството на пътища в стръмни и тесни долини, при опасност от свлачища или нестабилни терени, естествени отводнителни канали и водни течения трябва да се намали до възможния минимум. Пътищата не трябва да се прокарат през чувствителни от екологична гледна точка райони. Насипите и изкопите трябва да се стабилизират, за да се избегнат ерозионни процеси. За намаляване на ерозията се предвижда изграждане на дренажни системи и водостоци.
- ✓ Пресичането на водни течения се планира преди започване на дейностите и се указва на съответните карти. Пресичането на водни течения се свежда до възможния минимум. Пресичането на водни течения е перпендикулярно на течението. Горските и извозните пътища в ниските части на долините са възможно най-отдалечени от водните течения. Водостоците се проектират по начин, който не пречи на миграцията на рибата, не формират бързи течения или речни легла, неподходящи за рибата. Дренажните канали да не се заустват

в естествени водни течения. Когато това е неизбежно, се инсталират сифони за тиня, които редовно се почистват. Нови пътища не се строят в речните корита. Съществуващите в речните корита пътища се затварят и се строят заместващи ги.

- ✓ В теченията на реките не се пускат материали от пътната подложка или отпадъци (напр. камъни или храсти) от подготовката на обекта или от други дейности.
- ✓ Горскостопанските машини трябва да са снабдени с маслоуловители/абсорбенти. В местата за зареждане на верижните триони трябва да се осигурят подходящи маслоуловители/абсорбенти или непропускливи резервоари. Не трябва да има течове на масло/гориво от горскостопанската механизация. За верижните триони се препоръчва използването на биологично разградимо масло, както и хидравлично масло за горскостопанските машини.
- ✓ При каменливи и урвисти терени (над 45°) да не се провеждат стопански мероприятия.
- ✓ Предприети са действия за балансиране, регламентиране и мониторинг на пашата на домашни животни.
- ✓ В горскостопанската практика не се използват веществата от Тип 1А и 1В на Световната здравна организация, хлорвъглеродните пестициди; неразпадащи се пестициди; токсични пестициди или такива чиито производни остават биологично активни и се акумулират в хранителната верига, както и всички пестициди, които са забранени с международни споразумения.

Необходимо е извършването на периодични консултации със специалисти за установяване на потенциалното присъствие на малко познати, но застрашени, изчезващи или ендемични видове на територията на горскостопанската единица.3. Да се проверява периодично за създаването на нови защитени територии или зони, или за предложения за създаването им, които потенциално могат да бъдат повлияни от горскостопанските дейности.

3. До обявяването на защитена зона Странджа и приемането на плана ù за управление при планирането на горскостопанските дейности да се спазват разпоредбите на ЗБР.

4. До приемане на плана за управление на ПП „Странджа“ и неговото зонироване като ВКС 1.1. се приема цялата територия на ДГС „Ново Паничарево“. След приемането на плана за ВКС 1.1. да се приемат зоните предназначени за опазване на биологичното разнообразие.

5. Да се проверява периодично за създаването на нови защитени територии или зони, или за предложения за създаването им, които потенциално могат да бъдат повлияни от горскостопанските дейности.

6. Да се извърши оценка на благоприятното природозащитно състояние за горските екосистеми на територията на ДГС “Ново Паничарево”. По линия на превенцията, прилаганите горскостопански дейности да бъдат изцяло съобразени с поддържането и подобряването на благоприятното природозащитно състояние на горските видове и местообитания.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ НА ВКС 1.1

1. Съвместно ДГС „Ново Паничарево“ и РИОСВ Бургас трябва да се определи режима на мониторинг на стандартните процедури и индикаторите, с цел предотвратяване на отрицателните въздействия от дейностите върху ВКС на защитените територии и зони. За пример могат да се вземат въздействия на дейностите върху горските екосистеми, нарушаване на миграционни пътища на дивите животни, повишаване на риска от пожари, влошаване на благоприятното природозащитно състояние и др.

2. Препоръчваме да се използват мониторинговите схеми и формуляри на Националната система за мониторинг на биологичното разнообразие за отразяване на основните индикатори касаещи ВКС 1.1.

ВКС 1.2 ЗАСТРАШЕНИ, ИЗЧЕЗВАЩИ И ЕНДЕМИЧНИ ВИДОВЕ

ВКС носят териториите от горскостопанските единици, в които се среща всеки вид от Приложения 1А и 1Б към ръководството. Това са видове с толкова голяма консервационна значимост, че е достатъчно наличието на един такъв вид, постоянно обитаващ горскостопанската единица, за да представлява тя ГВКС. Горските територии, включващи местообитания на видовете, включени в Приложения 1А и 1Б към ръководството са ГВКС.

Растителни видове включени в *Приложение 1А* към Националното ръководство, установени на територията на ТП ДГС „Ново Паничарево ”

Пролетно бутурче (*Cyclamen coum* Mill.) – включен в Бернска конвенция, в дъбови хори и храсталаци. /№ 61 от Приложение 1А/

Многогодишно тревисто растение с кръгла грудка. Листата са едри, целокрайни, с бъбрековидна форма. Появяват се преди и по време на цъфтежа. От горната им страна често има бледозелен до белезникав концентричен контур или петно. Цветовете са едри, лилаво-розови, разположени на дълги дръжки. Цъфти от февруари до април. Плодът представлява кръгла кутийка, узряваща и разпукваща се в земята. Отровно растение. В България видът е разпространен в Странджа, Източна Стара планина и по Черноморското крайбрежие, където се среща в дъбови гори и храсталаци.

Включен е в Закона за биологичното разнообразие, в Червена книга на Н.Р. България с категория „рядък” (Велчев и др. 1984) и в Бернската конвенция за опазване на дивата европейска флора и фауна и природните местообитания. Силно уязвим при нерегламентирано бране за букети рано на пролет.

Масово разпространен на територията на ДГС „Ново Паничарево ”.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Инвентаризиране и картиране на находищата на вида, като това е препоръчително да се извършва през пролетта. Дейностите могат да се извършват и от служители на ДГС .

Мероприятията по маркиране на лесосечния фонд в установените находища на пролетното бутурче да се провеждат през месеците юни и юли - по време на цъфтежа. При установяването на наличие на вида, дърветата в съседство се запазват и не подлежат на сеч. При дейностите да се внимава да не се повредят индивидите на зарасличето. Склопеността да не пада под 0,6.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка състоянието на находището на вида да се извършва ежегодно – брой индивиди, определяне на възрастовата структура на ценопопулацията (брой цъфтящи или плодоносещи индивиди), здравосгорско състояние (наличие на повреди или вредители).

Да се извършва предварително планиране и оценка на лесовъдските мероприятия, преди началото на дейностите в близост до находищата на вида, с цел да не се нарушат условията на средата.

Източен лопох (*Trachystemon orientalis* L.) – в гори в Източна Стара планина, Странджа и Черноморското крайбрежие. /№ 65 от Приложение 1А/

Многогодишно тревисто коренищно растение, хемикриптофит. Листата са едри, сърцевидни с твърди валсинки. Цветоносното стъбло достига на височина от 20 до 60 cm. Цветовете са дребни със синьо-виолетови венчелистчета, събрани в съцветие едностранен монохазий. Тичинките са по-дълги от венечната тръбица. Среща се в широколистни гори в Източна Стара планина и Странджа. Предпочита усойни влажни места с дълбоки канелени горски и жълтоземно-подзолисти горски почви между 50 и 700 m н.в. Размножава се със семена и вегетативно. Цъфти март-май, плодоноси май-юни.

Включен е в „Червена книга на НР България, том 1 (Велчев и др. 1984), с категория „рядък“, балкански ендемит.

Масово разпространен на територията на ДГС „Ново Паничарево“.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Мероприятията по маркиране на лесосечния фонд в установените находища на източния лопох да се провеждат през месеците април и май по време на цъфтежа. При дейностите да се внимава да не се повредят индивидите на лопоха.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка състоянието на находището на вида да се извършва ежегодно – брой индивиди, определяне на възрастовата структура на ценопопулацията (брой цъфтящи или плодоносещи индивиди), здравословно състояние (наличие на повреди или вредители).

Да се извършва предварително планиране и оценка на лесовъдските мероприятия, преди началото на дейностите в близост до находищата на вида, с цел да не се нарушат условията на средата.

Странджанско бясно дърво (*Daphne pontica* L.) – включен в Червена книга на България т. 1 с категория «рядък» и в Приложение 3 на ЗБР. /№ 39 от Приложение 1А/

Вечнозелен храст, висок 50–100 cm, клоните разперени, нанофанерофит. Листата обратнойцевидни, 2–2½ пъти по-дълги отколкото широки. Цветовете жълтеникавозелени, по двойки на общи дръжки, голи, събрани в скъсени щитовидни съцветия, върху едногодишни клонки. Чашелистчетата яйцевидни, заострени, около 1/3 от дължината на хипантия. Плодът яйцевиден, черна костилка. Цв. IV–V, пл. VI–VIII. Размножава се със семена.

Среща се по единично или на групи в умереновлажни гори, рядко храсталаци с доминиране на източен горун и източен бук (от 50 до 700 m н.в.).

Размножава се със семена. Цъфти април-май, плодоноси юни-август. Има добри възобновителни възможности (Димитрова 2011).

Видът е терциерен реликт и е включен в ЗБР и Червена книга на Р. България т. 1 с категория „заstraшен“ (Пеев и др. 2011).

На територията на ДГС „Ново Паничарево“ се среща в отдели: 37 в, з

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Да не се нанасят механични повреди върху екземплярите на вида. Да не се разкъсва склопа при извеждане на сечи.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка здравословно състояние на ценопопулацията (наличие на повреди или вредители, минимум на 3 години).

Колхидски джел (*Plex colchica* Poj.) – застрашен, терциерен реликт, включен в Приложение 3 на ЗБР, среща се във вечнозеления подлес на влажни и сенчести гори от източен бук. /№ 21 от Приложение 1А/

Вечнозелен храст, висок 1–3 m. Листата широки 2–6 cm, обратно яйцевидни или елиптически, кожести, бодливо назъбени, с 2–9 остри, триъгълни, дълги 3–7 mm, насочени към върха на зъба, отгоре тъмнозелени, лъскави, отдолу светлозелени, матови, голи, при изсъхване почерняват. Дръжките на листата с плитки и тесни бразди. Двудомни растения. Съцветията съставени от 2–4 цвята, разположени на миналогодишните клонки в пазвите на листата. Цветовете еднополови, чашелистчетата 4, рядко 5; венчелистчетата 4–5, голи, бели. Мъжките съцветия с три цвята, женските с един, рядко с 2–3 цвята. Плодът с месеста червена обвивка, сферичен, яйцевиден или елиптичен, ендокарпите („костилчиците“) елиптически или полулунни. Цв. IV–V, пл. VIII–X. Опрашва се от насекоми. Размножава се със семена.

Участва във вечнозеления подлес на влажни и сенчести гори от източен бук (*Rhododendro pontici-Fagetum orientalis*). Субпопулациите са малочислени и заемат малки площи. Индивидите рядко плодоносят поради високата склопеност на дървесния и храстовия етаж. Състоянието на популациите се влияе силно от промяната в местния климат и намаляването на площта на старите гори (Гусев 2011).

Видът е терциерен реликт и е включен в Червена книга на Р. България т. 1 с категория „застрашен“ (Пеев и др. 2011).

На територията на ДГС „Ново Паничарево “ се среща единично в отдел 312 „а“.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

При провеждане на горскостопанските дейности да не се нанасят механични повреди на вида.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка състоянието на находищата на вида (минимум на 5 години) – здравословно състояние (наличие на повреди или вредители).

Животински видове включени в Приложение 1Б списък на застрашените, изчезващите и ендемичните видове в България, индикатори за наличие на ВКС в горите, установени на територията на ДГС „Ново Паничарево“

Видра (*Lutra lutra*) –/№ 2 от Приложение 1Б/

Природозащитен статус – почти застрашен (NT)

Червената книга на България - уязвим

Обитава предимно реки, богати на риба, с незамръзващи бистри и незастояли води, с обрасли с растителност брегове. Също езера, блата, изкуствени водоеми. Леговището обикновено се намира в стръмен бряг и има вход под водата. Застрашен вид, включен в „Червена книга на България, том 2.

На територията на ДГС “Ново Паничарево” се среща единично в яз. Ясна поляна, често в яз. Ново Паничарево и по реките Церовска и Ропотамо.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

В радиус от 100 м около леговище не се допускат стопански дейности (вкл. корекции на реки, изграждане на диги, изсичане на крайбрежна растителност, добив на инертни материали и строителство).

На места където е необходимо да се възстанови крайречната растителност.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Да се установят броя на наличните размножаващи се семейни групи от вида и да се мониторира числеността им. Могат да се ползват и следите, видровите пътечки и екскременти, като указание за присъствие на вида.

Черен щъркел (*Ciconia nigra L.*) – уязвим /№ 23 от Приложение 1Б/

Природозащитен статус – незастрашен (LC)

Червената книга на България – уязвим

Обитава обширни широколистни, смесени и иглолистни гори или скални комплекси, предимно в ниските части на планините и в равнините. Гнезди на дървета с височина 6-30 м, но често в скални ниши, козирки, и цепнатини. В ДГС „Ново Паничарево“ гнезди по дървета. Храни се с дребна риба, земноводни, змии и др, главно покрай чисти и богати на риба реки, както и около рибарници, язовири и др.

Застрашен вид, включен в „Червена книга на България, том 2,
На територията на ДГС „Ново Паничарево“ видът е установен да гнезди.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

Да се запазват големи стари дървета в отделите, където е регистрирано присъствие на вида, тъй като те са потенциални места за гнездене.

В радиус от 500 м около гнезда на вида не се извършват стопански дейности през гнездовия период 15.03 – 01.09. През останалото време на годината зоната без сечи е с радиус 200 м. В подотделите с регистрирани гнезда на вида не се извеждат интензивни сечи.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Необходимо е да се записват всички наблюдения на вида през гнездовия период и да се следи за евентуални концентрации на вида по течението на р. Камчия и в други райони по време на миграционния период.

Горски бекас (*Scolopax rusticola L.*) - застрашен /№ 27 от Приложение 1Б/

Природозащитен статус – незастрашен (LC)

Червената книга на България – застрашен (EN)

Като прелетна птица преминава през март-април, а наесен – през септември, но главно през октомври, като редовно зимува в по-топлите и малоснежни райони на страната. През време на прелета обитава по-влажни места в окрайнини на гори, поляни, места с единични групи дървета и храсти, разсадници, обрасли мочурища и околности на водоеми. У нас е много рядък гнездещ вид, разпространен главно в Рила, Пирин, Родопите и Стара планина, по-рядко – и в Странджа. През последните 50 години е драстично намалял у нас както като гнездещ, така и като мигриращ вид.

Рядък вид, включен в „Червена книга на България, том 2.

На територията на ДГС Ново Паничарево е регистриран през гнездовия период.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

Тъй като гнезди на земята, бекастът е много уязвим по време на мътене. През гнездовия период 01.04 – 01.08 не се извършват стопански дейности в участъци, където е регистрирано присъствие на вида. Препоръчително е такива участъци да бъдат обособени като гори във фаза на старост.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Да се проведе специализирано търсене за евентуални гнездовища на вида на територията на ДГС Ново Паничарево. Най-подходящ за регистрирането на токуващи птици е периода март-април и при установяване на такива, локализирания район да се опази от човешки дейности доколкото това е възможно.

Среден пъстър кълвач (*Dendrocopos medius*) - /№ 51 от Приложение 1Б/ Природозащитен статус – незастрашен (LC)

Рядък и бързо намаляващ вид у нас, включен в Приложение 1 на Директивата за птиците на ЕС. Обитава стари и средновъзрастни дъбови, букови, габъррови, липови и крайречни гори.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

През гнездовите периоди (01.02. – 01.07.) в подотделите с установено присъствие на видовете не се извършват стопански дейности. В тези подотдели не се провеждат санитарни сечи и събиране на суха и паднала маса, освен в случаите на големи природни нарушения или доказан каламитет. При провеждане на лесовъдски мероприятия в тези и съседните подотдели задължително се запазват всички стоящи и паднали мъртви дървета, дърветата с хралупи, както и дървета с видими признаци на заболяване и гнилото. Задължително части от насажденията се запазват като острови на старостта (без никакви лесовъдски мероприятия). Препоръчително е местообитанията на видовете да се обособят като гори във фаза на старост.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Да се картират гнездовите находища на вида и да се следи за тяхното ежегодно състояние.

Черен кълвач (*Dryocopus martius*) - уязвим /№ 53 от Приложение 1Б/ Природозащитен статус – незастрашен (LC)

Обитава стари букови, иглолистни и смесени планински гори до горната им граница; по-рядко нископланински и равнинни гори. Гнезди в стари дървета с хралупи. Най-рано брачни прояви са установени в началото на март, а напуснали гнездото малки в началото на май. Люпилото е от 4-5 яйца, мътенето продължава 12-14 дни, а престоят на малките в гнездото 24-28 дни. При загуба на първото люпило прави второ люпило. В стари гори гнездовият участък обхваща 100-300 ха, а в горите с малко количество стари и умиращи дървета – 1000-1600 ха.

Рядък вид, включен в „Червена книга на България, том 2, стр. 126”.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

През гнездовите периоди (01.02. – 01.07.) в подотделите с установено присъствие на видовете не се извършват стопански дейности. В тези подотдели не се провеждат санитарни сечи и събиране на суха и паднала маса, освен в случаите на големи природни нарушения или доказан каламитет. При провеждане на лесовъдски мероприятия в тези и съседните подотдели задължително се запазват всички стоящи и паднали мъртви дървета, дърветата с хралупи, както и дървета с видими признаци на заболяване и гнилото. Задължително части от насажденията се запазват като острови на старостта (без никакви лесовъдски мероприятия). Препоръчително е местообитанията на видовете да се обособят като гори във фаза на старост.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Да се картират гнездовите находища на вида и да се следи за тяхното ежегодно състояние, както и за състоянието на горските местообитания в околността им.

ВКС 1.3. КРИТИЧНИ КОНЦЕНТРАЦИИ НА ВИДОВЕ

Списък на индикаторните видове за тази ВКС с техните минимални концентрации в България са посочени в Приложение 2 към ръководството, като там са посочени и праговете им стойности поотделно за всеки вид. Когато в една гора има значимо постоянно или временно съсредоточаване на видове или е убежище от критична важност, съгласно изискванията на Приложение 2 към ръководството, тогава гората е ГВКС.

В горите на стопанството има немало места за концентрация на нощуващи дневни грабливи птици и щъркели по време на пролетната и есенната миграция. Най-многочислените видове, които спират за нощувка в горски участъци са белия щъркел, малкия креслив орел, осояда, обикновения мишелов и черния щъркел. По-малочислени са вечерната ветрушка, малък орел, черна каня, орел змияр, малък ястреб, късопръст ястреб, голям креслив орел и царски орел.

Необходимо е щателно проучване на местата за концентрация на нощуващи мигранти в стопанството. Ако бъдат установени повече или по-малко постоянни места за спиране те трябва да бъдат запазени от интензивни сечи.

ВКС 2. ЕКОСИСТЕМИ И МОЗАЙКИ ОТ ЕКОСИСТЕМИ НА НИВО ЛАНДШАФТ.

Непокътнати горски ландшафти, големи екосистеми на ниво ландшафт и мозайки от екосистеми с глобално, регионално или национално значение, в които съществуват жизнени популации на повечето естествено срещащи се видове в естествените им модели на разпространение и обилие.

ВКС 2 представляват значими горски територии, формиращи ландшафт от регионално и национално значение, в които всички естествено срещащи се видове съществуват при естествени условия на разпространение и обилие.

С регионално значение са тези горски територии, които в рамките на региона са единствени по отношение на естествеността, фрагментарността и подсигуряване на оптимални жизнени популации от всички естествено срещащи се видове.

С национално значение са тези горски територии, които са единствени в страната по отношение на естествеността, фрагментарността и подсигуряване на оптимални жизнени популации от всички естествено срещащи се видове.

Разработена е цялостна оценка на горите в България и са определени всички горскостопански единици, попадащи в тази консервационна стойност. Данните са представени в табличен вид до ниво горскостопански отдел на Държавно горско/ловно стопанство и са дадени като *Приложение 3* към ръководството.

При определянето на тази консервационна стойност се включват типични ландшафти и тяхното биологично многообразие от Странджа. Горите на територията на ДГС "Ново Паничарево" отговарят на критериите на консервационната стойност, разглеждани в контекста на планината Странджа като географски обект. ДГС "Ново Паничарево" като самостоятелна горскостопанска единица се включва в посоченото по-горе приложение към Националното ръководство.

Отделите, които са посочени съгласно Приложение 3 към ръководството имат различна собственост. Горски територии държавна собственост са:

Отдел 1 до отдел 204

3 4. 4 г, ш, 1, 2. 5 3. 6 8. 7 6. 8 1. 9 5. 10 3. 11 к. 12 д, д1, з1, н1, п, п1, р, р1, ш, я. 13 2. 14 2. 15 3. 16 1. 17 2. 18 1. 21 2. 22 1. 23 2. 24 2. 26 2, 6. 27 а, б, м, т, 1, 2, 6, 8, 9, 10, 11. 28 в, 4. 29 а, б, в, г, 1, 2, 3, 4, 5. 30 б, г, 1. 32 а, б, в, 1, 2. 33 б, в, 1, 2. 34 а, б, 1, 2, 3. 35 а, б, в, г, 1, 2, 3, 4, 5. 36 а, б, в, г. 37 а, б, в, г, д, е, ж, з. 38 а, б, в, г, д, е, ж, 1. 43 1. 46 ж, 2, 4. 52 в, п, т. 55 д. 69 1. 70 1. 71 1, 2. 72 1. 73 1. 74 2. 78 1. 79 1. 81 1. 84 а. 86 1. 88 е. 89 2. 90 е, ж, 3, 6. 93 1. 96 1. 98 2. 105 д, 1, 4. 106 д, 3. 107 е, ж, з, 1, 3. 109 м, 1, 3. 114 2. 115 1. 116 1, 2, 3. 117 1, 2, 5. 118 з, и, к, 1, 2. 119 1, 5. 120 1. 121 а, 1. 123 ж. 125 е. 126 ж. 127 ж, л, 1. 129 б, 1. 131 а, б, в, г, д, е, ж, з, и. 132 з, 1, 2. 133 1. 134 и, к, л, м, 1. 137 1. 138 1, 3, 4. 139 1, 2. 140 1, 2. 141 2, 4. 142 1. 144 4. 147 д. 149 и, к, л, 1, 2. 150 г, д. 151 ж. 152 и. 153 3. 154 1. 158 1. 159 1. 160 1. 161 3, 4. 162 к, 2, 3. 163 2. 165 а, б, в, г, 1. 166 а, б, в, г, д, е, ж, 1. 167 а, б, в. 168 а, б, в, г, д, е, ж, з, 1, 2. 169 а, б, в, г, 1. 170 а, б, в, г. 171 а, б, в. 172 а, б. 173 а, б, в. 174 а, б, в, 1, 2, 3, 4. 175 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, 1, 2, 3. 176 а, б, в. 177 а, б, в, 1. 178 а, б, в, 1, 2, 3. 179 а, б, 2. 180 а, б, в, г, д, 1, 2. 181 а, б, 1. 182 а, б, в, 1. 185 а, б, к, 4. 186 а, б, в, 1. 187 а, б, в, 1, 2. 188 2, 3. 189 а, и, к, л, 2, 3. 190 д, е, 2. 191 з, к, л, м, н, о, 2, 7, 9. 192 д. 193 4. 194 е, к, л. 203 2. 204 б. с обща площ 1252.8 ха, от която залесена 1181.1 ха и незалесена 71.7 ха.

Отдел 207 до отдел 232

210 а, б, в, г, 1, 2. 211 а, б, в, г, д, е, ж, з, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10. 212 а, б. 213 а, б, в, г, 1, 2, 3, 4. 214 а, б, в, г, д, е, 1, 2, 3, 4, 5. 215 а, б, в, г, д, е, ж, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11. 216 4. 230 д. 231 ж. с обща площ 249.9 ха, от която залесена 235.4 ха и незалесена 23.9 ха.

Отдел 250 до отдел 254

251 е, ж. с обща площ 9.4 ха, от която залесена 9.4 ха.

Отдел 257 до отдел 268

258 2. 262 в1, г1, д, д1, е, ж, з1, и, к, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ. 263 г, к. 264 4. 265 е, к, л, м, н, 3. 266 в, р, с, у, ф, ш, щ, ю, 4. 267 а1, г, и1, м, н, о, о1, п1, т, ф, ц1, ч1, ш1, щ, я, я1. 268 б1, е, з, л, м, н, о, п, у, ф, х, ч, щ, 16. с обща площ 89.8 ха, от която залесена 86.3 ха и незалесена 3.5 ха.

Отдел 283 до отдел 431

283 б, 1, 4, 5. 284 2, 3. 285 к, 3. 286 е, ж, 7, 8, 9, 10. 287 2, 3. 288 2. 289 3. 290 2. 291 1, 2. 295 1. 296 2. 298 д. 299 4, 5, 6, 11. 300 3, 5. 301 1. 303 2. 304 1. 305 1. 307 в, г, д, е, ж, 1. 308 а, б, в, г, д. 309 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, 1, 2. 310 а, б, в, г, д, е, ж, з, 1, 2. 311 а, б, в, г, д, 1. 312 а, б, в, г, д. 313 а, б, в, г, д, е, ж, 1, 2. 314 а, б, в, г, д, е, ж, 1, 2, 3, 4. 315 а, б, в, г, д, е, ж, з, 1, 2, 3, 4. 316 а, б, д, е, ж, з, 1. 317 а, б, в, г, 1, 2, 3. 318 а, б, в, г, д, 1. 319 а, б, в, г, д, е, 1. 320 в, г, д, 3, 4. 322 г, д. 323 а, б, в, г, 1. 324 а, б, в, г, д, е. 325 а, б, в, г. 326 а, б, в, г, д. 327 а, б, в, г, д, 1. 328 а, б, в, г, д, е. 329 к, л, м, н, о, 3. 334 а, б, в, г, д, е, ж, з, 1. 335 а, б, в, г, д, е, 1. 336 а, б, в, 1. 337 а, б, в, г, д, е, ж. 338 а, б. 339 а, б, в, г, д, 1. 340 а, б, в, г. 341 а, б, в, г, д, е, 1. 342 а, б, в, г, 1. 343 а, б, в, г, д, е, ж, 1. 344 а, б, в, г, 1. 345 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, 1, 2, 3, 4, 5, 6. 346 а, б, в, г, д, 1. 347 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, 1, 2. 348 а, б, в, г, д, е, ж, з, л, м, н, п, с, т, у, 1. 349 а, б, в, г, д, е, ж, л, м, 1, 2, 3, 4, 5. 350 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, 1. 351 а, б, в, г, д, е, 1. 352 а, б, в. 353 а, б, в, г, д, е, 1. 354 а, б, в, г, д, е, ж, з, 1, 2, 3. 355 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, м, п, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8. 357 и, л, о, п, р. 358 а, б, в, 1, 2. 359 а, б, в, 1, 2, 3. 360 а, б, в, г, е, л, о, с, 1. 361 б, в, г, е, 1, 2. 362 а, б, г, д, з, и, к, л, м, н, о, р, 1. 363 а, д, 1. 364 а, в, д, н, о, р, с. 365 н, п, т, у, ф, 2. 366 б, в, 1, 2. 367 а, а2, б1, б2, в1, е, ж, к, к1, м, м1, н, р, с1, х, ч, ш, ш1, щ, я. 368 б, в, г, д, и, о, р, 1, 2. 369 м, н. 370 г, и. 372 а, б, в, м, н, 1, 2, 3. 373 а1, б, в, в1, г, д, ж, м, о, у, ф, ц, ш, я, 1. 374 ж, к, м, о, у, ф, ц, ч. 375 м, н. 376 о, п, ф, 7. 377 ж, з. 378 а, б, в, г, д, е, ж, л, м, о, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9. 379 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, х, ч, 1, 2, 3, 4, 5, 6. 380 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7. 381 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, 1, 2, 3. 382 а, б, в, г, д, е, к, 1, 2, 3, 4. 383 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, л. 384 а, а1, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, 1, 2, 3, 4. 385 а, б, в, г, д. 386 а, б, в, г, д, е, и, к, м, 1. 387 а, а1, б, г, д, е, ж, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, 1, 2, 3, 4, 5, 6. 388 а, б, в, г, д, з, и, к, л, м, н, о, п, 1, 2, 3, 4, 5, 6. 389 н, т, у, 5. 390 2. 391 а1, в1, д1, р, с, ф, ц. 392 а1, б1, б2, в1, г2, е1, ж, з, и, и1, к, к1, л, л1, п, у, ц1, ч. 393 б2, в1, ж1, з, л, л1, м, н, о, о1, п, р, р1, т1, у1, ф1, ц, ч1, ш1, щ1, ю1, я, я1, 1, 2. 394 а, б, в, г, д, е, ж, з, и. 395 г, д, е, л, м, о, р, с, у, х, 1, 2. 396 е, и. 397 а, б, в, и, н, о, п, т, у, х, ц, ч, ш, щ, 1, 2, 3. 398 б, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, т, у, ф, ч, щ. 399 а, б, б1, в, г1, е1, ж, з1, и, л1, п, р, с, т, у, ф, х, ч, ш, щ, я, 1. 400 а, б, б1, в, г, и, к, м, п, р, с, у, ш, 1, 2, 3. 401 а, а1, б, б1, в, г, г1, д, д1, е, ж1, и1, л, м, о, с1, ф1, х1, ч1, щ, ю, я1, 1, 2. 402 а, б, в, г, д, з, к, н, о, п, 1, 2. 403 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, н, р, т, 1, 2, 3, 4. 414 а, б, в, 1. 415 а, б, в, г, д, 1. 416 а, б, в, г, д, 1, 2. 417 а, б, в, г, д, е, ж, 1, 2. 418 а, б, в, г, 1, 2, 3, 4. 419 а, 10. 420 ж1, и, л1, м1, н1, о, п, с, у, ч, ю, я, 5. 423 а, г, и, 1, 2, 3, 4, 5, 6. 424 а. 425 г, е. 426 в. 427 о. 428 е, к, р, с, т, у, ф. 429 м, н, о. 430 10. 431 в, 5. с обща площ 4909.3 ха, от която залесена 4793.0 ха и незалесена 116.3 ха.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ВКС 2

1. Планираните лесовъдски и стопански мероприятия не трябва да водят до намаляване на лесистостта на ДГС "Ново Паничарево"
2. Да се използват лесовъдски системи, които да поддържат видовото, възрастовото и структурното разнообразие в насажденията и на ниво ландшафт. Да се прилагат природосъобразни и разнообразни лесовъдски системи в съответствие с особенностите на конкретното насаждение.
3. Не по-малко от 5% гори от основно представените горскодървесни видове на територията на горкостопански единици или части от тях, включени във ВКС 2, трябва да бъдат отделени за превръщане в гори във фаза на старост (Old-growth forests). Подробни препоръки за стопанисване на горите във фаза на старост са дадени в *Приложение 4А*, т. 15 на това ръководство.
4. Да се спазват екологични принципи и практики при планиране и извеждане на лесовъдските мероприятия. При провеждане на лесовъдски дейности да се поддържат определено количество мъртва дървесина в насаждението, дървета с хралупи, единични и групи стари дървета.
5. Да се дава приоритет на естественото възобновяване. Да се прилагат лесовъдски системи, които осигуряват естествено възобновяване.
6. Не се допуска смяна на коренния дървесен състав на насажденията освен в случаите когато: 1. След големи природни нарушения територията е оставена на естествената сукцесия. 2. Целта на стопанисването на насаждението е възстановяване на коренни видове.

7. При възстановителни дейности (залесяване) да се използват само местни видове и произходи. В определените по ВКС 2 територии да не се внасят чуждоземни дървесни видове и произходи с изключение на дендрариумите и географските култури, както и животински видове извън естественият им ареал на разпространение, с изключение на ДЛС.

8. Да не се допуска изкуствено залесяване на естествени открити пространства в горските масиви, с изключение на мероприятия за контрол на ерозионни процеси.

9. Да не се допускат дейности (в това число и лесовъдски), които да увеличават антропогенната фрагментираност на територията, независимо дали съществуващата фрагментация е под определения граничен процент. При планирането на пътища и инфраструктура, трябва максимално да се запази целостта на ландшафта. Необходимо е да се осигурят подходящи елементи, намаляващи влиянието на фрагментираността на територията, които да подпомагат движението на живите организми – например да се предвиждат коридори за придвижване, връзки и зони на спокойствие на животните и т.н.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ НА ВКС 2

1. При провеждане на мониторинга се следят и количествените показатели на трите критерия – естественост, фрагментираност и размер на територията. Количествените показатели трябва да съответстват на посочените в таблицата за пълна оценка за всеки от определените горско-растителни пояси.

2. Мониторингът се извършва всяка година по документи. Да се използват действащите горскостопански планове, планове за управление, териториално устройствени планове, процедури, свързани с промяна на предназначението на земи и гори от горския фонд, и т.н.

3. Да се осъществява контрол върху изпълнение на дърводобивните дейности.

4. На всеки 5 години да се прави ревизия на теренни обекти, в които са проведени дейности, влияещи директно или индиректно върху някой от критериите. Да се провеждат консултации със заинтересованите групи, обществеността и съответните власти, за да се осигури информираността на всяка от страните за дейностите на другата страна и работа за смекчаване на потенциалните бъдещи заплахи, като незаконна сеч, разработване на мини и кариери, неустойчиво земеделие и др.

5. Да се извършва мониторинг на въздействието на външни заплахи от антропогенен характер, например пожари, както и мониторинг на условията за възникване на екстремни събития, например нападения на вредители и др. и прилагане на превантивни мерки когато е възможно.

ВКС 3. ЕКОСИСТЕМИ И МЕСТООБИТАНИЯ.**Редки, защитени или застрашени от изчезване екосистеми, местообитания или рефугии.**

ГВКС представляват всички горски територии, включващи екосистеми от списъка на Приложение 4 към ръководството. За ВКС се считат и гори, притежаващи характеристики, отличаващи ги като гори във фаза на старост (ГФС, Old-growth forests), които със своята възрастова структура и степен на естественост представляват местообитание на комплекс видове от специфични екологични и таксономични групи.

Според определението за Гори във фаза на старост (ГФС) в Националния FSC стандарт, ГФС са гори гори в последната фаза от развитието си, в които дървостоят е достигнал значителна възраст, не е съществено повлиян от едроплощни природни нарушения и антропогенни въздействия и се характеризира с неравномерна пространствена и възрастова структура; наличие на стари живи дървета с диаметри близки до максималните за съответния дървесен вид и месторастене; стоящи и паднали големи мъртви дървета в различни фази на разлагане.

Препоръки за стопанисване на отделните видове горски екосистеми, представляващи ВКС 3, са представени в Приложение 4А.

За определяне на горите, отговарящи на критериите на ВКС 3, са използвани данни от ЛУП на ТП ДГС „Ново Паничарево“. Извършено е и теренно обследване на идентифицираните за тази консервационна стойност типове екосистеми. Съгласно списъка към Приложение 4 на Националното ръководство за определяне на ГВКС, за територията на ТП ДГС „Ново Паничарево“ са идентифицирани 2 типа редки, застрашени или изчезващи екосистеми. Границите на отделните гори, представляващи ВКС 3, не са отбелязани на терена тъй като в повечето случаи съвпадат с границите на насаждението.

G1.6E12 Stranja oriental beech forests

Това местообитание е свързано с горите от *Fagus orientalis* в Странджа. Те са коренни, имат реликтен произход и се отличават с висока концентрация на южноевксински флорни елементи и терциерни реликти. Имат инверсно разположение спрямо дъбовите гори и заемат най-сенчестите и влажни участъци на доловете, пониженията и склоновете. Геоложката основа е предимно силикатна. Почвите са лесивирани (*Luvisols*) и жълтоземи (*Alisols*) и са добре развити, богати и овлажнени. Изложението е северно и със северна компонента. Фитоценозите са предимно монодоминантни. Порядко *Fagus orientalis* формира и смесени съобщества с *Carpinus betulus*, *Acer platanoides*, *A. pseudoplatanus*, *Cerasus avium* (= *Prunus avium*), *Populus tremula* (в по-млади гори), *Quercus polycarpa*, *Tilia tomentosa* и др. Особено характерни за подлеса на тези гори в Странджа са вечнозелените храсти от лавровиден тип - *Rhododendron ponticum*, *Daphne pontica*, *Ilex colchica*, *Laurocerasus officinalis* и листопадната кавказка боровинка (*Vaccinium arctostaphylos*). В тревната покривка наред със средноевропейски видове (*Festuca heterophylla*, *Geranium robertianum*, *Poa sylvicola*, *Sanicula europaea* и др.) на места изобилстват и южноевксински видове като *Cyclamen coum*, *Primula vulgaris* subsp. *sibthorpii*, *Salvia forskahlei*, *Symphytum tauricum*, *Trachystemon orientalis*. (Гусев 2011).

Този тип гори са включени в Червена книга на България том. III Местообитания с категория „застрашено“ (Бисерков и др. 2011).

На територията на ДГС „Ново Паничарево“ местообитанието е установено в отдели:

38 д. 105 д. 106 д. 107 ж. 118 и. 125 е. 129 б. 131 г, е, з, и. 134 и, м. 149 и. 150 г. 152 и. 168 ж. 180 а. 182 а. 185 а. 194 л. 307 в, г, е. 308 а, в. 309 д. 310 а. 311 а. 312 а, д. 313 а, б. 314 б, г. 315 а, в. 316 а. 317 б, в. 318 б, д. 324 д. 325 б, в, г. 326 д.

Брой описания 47 с обща площ 238.4 ха, от която залесена 238.4 ха.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

За подобряване на природозащитния статус е необходимо да се изпълнят следните действия:

- ✓ Обособяване на поне 10% от територията като гора във фаза на старост.
- ✓ Опазване на най-малко 10% биотопна дървесина.
- ✓ При необходимост от провеждане на възобновителни мероприятия, да се прилагат неравномерно-постепенна, групово-постепенна и групово-изборна сечи, като за последната е

необходимо да се установят оптималния запас и турнуса на стопанство. В насажденията върху среднобогати до богати месторастения и наклони до 20° може да се прилага система от сечи за индивидуално производство на висококачествена дървесина.

- ✓ Не се провеждат лесовъдски и други дейности в участъците заети от странджанска зеленика. Около находището от странджанската зеленика ширината на буферната ивица е 10 м. Тези площи следва да се посочат в скиците към карнет-описа и технологичните планове.
- ✓ Трансформация на по-рано създадените култури от нетипични за месторастенето видове, чрез отваряне на възобновителни центрове за настаняване на местните видове, а също и чрез залесяване с местни видове.
- ✓ При настъпване на природни нарушения, да се осигури развитието на пионерна фаза.

G1.76A41 Stranja [*Quercus polycarpa*] forests

Чисти и смесени гори на източен горун (*Quercus polycarpa*) в Странджа и Източна Стара планина.

Към местообитанието се отнасят ксеромезофитни дъбови гори с преобладаване на източен горун (*Quercus polycarpa*), разпространени в условия на планинските масиви по западното крайбрежие на Черно море (Странджа и Източна Стара планина). За климатичните условия са характерни по-високи валежи, висока въздушна и почвена влажност и сравнително високи летни температури. Съобществата на източния горун са сравнително разнообразни. Като едификатор, източният горун формира монодоминантни или смесени дървостои, най-често с благун (*Quercus frainetto*), цер (*Quercus cerris*), лъжник (*Quercus hartwissiana*), обикновен габър (*Carpinus betulus*) и келяв габър (*Carpinus orientalis*). Тревният етаж е съставен основно от *Brachypodium sylvaticum*, *Dactylis glomerata*, *Melica uniflora*, *Poa nemoralis*. Често в него вземат участие и южноевксински видове, като *Cyclamen coum*, *Dorycnium graecum*, *Polygala supina*, *Primula vulgaris* subsp. *sibthorpii*, *Salvia forskahlei*, *Sesleria alba*, *Trachystemon orientalis*, *Verbascum lagurus* subsp. *ponticum* и др.

От смесените съобщества, които *Q. polycarpa* формира, най-широко разпространение имат източнорунново-благуновите дъбрави. Освен доминантите, в изграждането на съобществата единично участват и *Fraxinus ornus*, *Quercus cerris*, *Q. hartwissiana*, *Sorbus domestica*, *S. torminalis* и др. Подлесът на тези гори е съставен най-често от *Crataegus monogyna*, *Cornus mas*, *C. sanguinea*, *Daphne pontica*, *Mespilus germanica*, *Pyracantha coccinea* и др. В тревната покривка участват *Brachypodium sylvaticum*, *B. pinnatum*, *Dactylis glomerata*, *Euphorbia amygdaloides*, *Lathyrus niger*, *Melica uniflora*, *Poa nemoralis*, *Primula vulgaris* subsp. *sibthorpii*, *Stellaria holostea*, *Viola* spp. и др.

Друг тип смесени съобщества, формирани от източен горун са дъбравите, в които той е едификатор с благун и цер. Екотопите им са разположени обикновено по билните части на западните, източните и отчасти южните склонове. За подлеса са характерни *Crataegus monogyna*, *Cornus mas*, *Euonymus europaeus*, *Mespilus germanica* и др. Тревната покривка най-често се изгражда от *Dactylis glomerata*, *Dorycnium graecum*, *Euphorbia amygdaloides*, *Festuca heterophylla*, *Mycelis muralis*, *Salvia forskahlei*, *Stellaria holostea* и др. Съобществата на източния горун принадлежат към коренната южноевксинска растителност (Гусев, Цонев 2011).

Този тип гори са включени в Червена книга на България том. III Местообитания с категория "застрашено" (Бисерков и др. 2011).

На територията на ДГС „Ново Паничарево“ местообитанието е установено в отдели:

27 а, б. 28 в. 29 а, б, в. 30 б, г. 32 а, б, в. 33 б, в. 34 а, б. 35 б, в, г. 36 а, в. 37 б, в, г, ж, з. 38 б, в, г, ж. 84 а. 90 е, ж. 107 е, з. 121 а. 126 ж. 127 ж, л. 131 в, д, ж. 132 з. 134 к, л. 147 д. 149 к. 151 ж. 162 к. 165 а, б. 166 б, е, ж. 168 в, е, з. 169 а, б, в, г. 170 а, б, в, г. 171 а, б, в. 172 а, б. 173 а, б, в. 174 а, б, в. 175 а, б, в, г, д, е, ж, з, и. 176 а, б, в. 177 а, б, в. 178 а, б, в. 179 а, б. 180 б, в, г, д. 181 а, б. 182 б, в. 185 б, к. 186 а, б, в. 187 а, б, в. 189 а, и, к, л. 190 д, е. 191 з, к, л, м, н, о. 192 д. 194 е, к. 210 а, в, г. 211 а, в, г, з. 212 а. 213 а, б, г. 214 а, б, д, е. 215 в, г, д, е. 231 ж. 307 д, ж. 308 б, г, д. 309 а, б, в, г, е, ж, з, и, к, л. 310 б, в, г, д, е, ж. 311 б, в, г, д. 312 б, в, г. 313 в, г, д, е, ж. 314 а, в, д, ж. 315 б, г, д, ж, з. 316 б, д, е, ж. 317 а, г. 318 а, в, г. 319 а, б, в, д. 320 в, г. 322 г, д. 323 а, б, г. 324 а, б, в, г, е. 325 а. 326 б, в, г. 327 а, б, в, г, д. 328 а, б, в, г, д, е. 329 н. 348 з, у. 387 ш. 425 г, е. 426 в. 427 о. 431 в.

Брой описания 239 с обща площ 1990.3 ха, от която залесена 1990.3 ха.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Трябва да се прилагат сечи с дълъг възобновителен период (неравномерно-постепенна и постепенно-котловинна, Саарландски метод), с оглед формиране на неравномерна пространствена структура и разнообразен видов състав. Отгледните мероприятия трябва да се извършват навреме, за да се подобри устойчивостта на младите насаждения. При планиране и извеждане на лесовъдските мероприятия да се осигури представянето на различните сукцесионни фази, както и отделните етапи в развитието на дъбовите съобщества. Да се осигури запазването на ключови елементи на биоразнообразието – острови на старостта, дървета с хралупи, зони на спокойствие и др. Приоритетът при стопанисването да бъде тяхното превръщане в семенни. Да се даде предимство на естественото възобновяване, а при необходимост от залесяване да се използват само местни видове и произходи. Предприемане на мерки за подобряване на охраната на горите. Не се препоръчва намаляването на териториите с цел инфраструктурни и други проекти, увеличаване на земеделските земи и т.н.

Общи указания за стопанисване:

- ✓ Обособяване на 10% от територията като гори във фаза на старост.
- ✓ Опазване на най-малко 10% от запаса на гората под формата на биотопна дървесина.
- ✓ Забрана за провеждане на сечи с къс възобновителен период (под 30 години).
- ✓ Забрана за водене на паша.
- ✓ Трансформация на по-рано създадените култури от нетипични за месторастенето видове, чрез отваряне на възобновителни центрове за настаняване на местните видове, а също и чрез залесяване с местни видове.
- ✓ Опазване на буферни зони (15-20 м) покрай постоянни водни течения

Гори във фаза на старост (Old growth forests)

Горите във фаза на старост (ГФС), със своята специфична структура и функционалност, са местообитание на комплекс от видове от различни екологични и таксономични групи. Поради ограничените знания за тях все още не може да се определи колко от проучените видове са свързани единствено с тези гори, но определено може да се каже, че много видове намират в тях оптимални условия за съществуване. Нещо повече, при сравняване на ГФС и по-млади гори са отчетени съществени разлики във видовия състав и обилието, което е показател за уникалността на тези екосистеми. ГФС доказано съхраняват и около два пъти повече въглероден двуокис (карбон) от колкото интензивно ползваните гори и горските култури.

На територията на ДГС “Ново Паничарево” гори във фаза на старост и 5% горски територии без ползвания в стопанството.

38 д, 84 а, 149 и, 150 г, 168 ж, 175 а, б, 180 а, 182 б, в, 185 а, 307 в, 309 д, ж, 310 а, б, г, 311 а, г, 312 д, 313 б, 315 а, ж, 316 а, 317 в, 318 д, 324 д, 325 б, г, 326 б, в, д, 327 б, д, 350 а, 363 а, 368 б, в, г, д, 372 б, 379 г, 382 д, 383 в, 387 с, 400 в, и, 435 з с обща площ 335,4 ха

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Горите във фаза на старост (ГФС), със своята специфична структура и функционалност, са местообитание на комплекс от видове от различни екологични и таксономични групи. Поради ограничените знания за тях все още не може да се определи колко от проучените видове са свързани единствено с тези гори, но определено може да се каже, че много видове намират в тях оптимални условия за съществуване. Нещо повече, при сравняване на ГФС и по-млади гори са отчетени съществени разлики във видовия състав и обилието, което е показател за уникалността на тези екосистеми.

Необходимо е най-малко 5% от територията на горскостопанската единица да бъдат отделени като насаждения за осигуряване на гори във фаза на старост. Особено подходящи за тази цел са естествени насаждения с възраст над 100 години, които не са били обект на стопанска дейност. При отсъствие на достатъчно представителност на определени типове насаждения, както при пространствено разположение, когато се фрагментират естествени насаждения, в тази група гори могат да бъдат включени и горски култури. Препоръчително е горите във фаза на старост да бъдат относително равномерно разпределени на територията, като площта на един комплекс от стари гори да бъде не по-малко от 40 ха. По възможност трябва да се осигури и свързаността на тези комплекси с коридори, които също са съставени от ГФС. За да може да достигнат характеристиките на горите във фаза на старост определените насаждения трябва да се оставят на естествената им динамика. В тях не се допуска лесовъдска намеса и извличане на дървесина, освен в случаите на големи природни нарушения /ветровали и каламитети на площи заемащи над 30 % от ГФС/. Друго изключение от това правило са горските култури. В тях са необходими лесовъдски намеси, които да подпомогнат устойчивостта на тези насаждения и процеса на диференциация на структурата им.

Приблизително 160 до 230 години са нужни за да се формира гора със характеристики на гора във фаза на старост. Трансформацията от зрели гори към гори във фаза на старост е постепенна и продължителността ѝ зависи много от дървесния състав (видовете достигат за различно време пределна физиологична възраст), условията на месторастене (периодът е по- кратък на добри месторастения, отколкото на бедни) и първоначалната структура на насажденията (при хомогенна структура е по-бавно в сравнение с хетерогенната).

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ НА ВКС 3

Тази част от управлението на ГВКС включва извършване на периодични наблюдения и анализ на състоянието на вида гора, чрез теренни наблюдения и разработване и прилагане на отделна програма за всеки вид гора. За разработването и прилагането на такава програма може да се наложат консултации с експерти в областта на дендрологията, ботаниката и природозащитата. Консултации и информация могат да се получат и от съответните институции (поделенията на МОСВ и ИАГ).

1. Програмата за мониторинг трябва да бъде разработена със стандартни оперативни процедури, които да включват ясни индикатори, подходящи за целите на стопанисване. Мониторинг се провежда най-малко веднъж годишно, но е възможно и сезонно отчитане, ако в горскостопанската единица настъпват значими събития само през определени месеци.
2. При теренната работа да се извършва наблюдение на показатели като жизненост на отделните дървета, структура на насаждението, здравословно състояние, наличие на дегенеративни процеси, размерите, разположението и честотата, в която се срещат празни пространства, нивата на фрагментация, базовата територия, наличие на сукцесия и нейната посока и т.н. и/или интерпретация на дистанционно получени данни.
3. Трябва да се установят заплахите за видовете гори с ВКС 3 и доколко сериозни са те, и да се определят мерките, които трябва да се вземат за намаляването им.
4. За успешно прилагане на процедурите по мониторинг е необходимо обучение на персонала, участващ в горскостопанските мероприятия, което да запознае всички с ограниченията във връзка с наличието на ВКС и мерките за неговото опазване.
5. При извършване на мониторинга може да се окаже, че горскостопанските планове / плановете за управление не отразяват реалното състояние на горите, заплахите и тенденциите. В такъв случай

трябва да се потърси консултация с експерти, които да определят дали има пропуски в плановете и дали досегашния модел на стопанисване е критичен за опазването на съответната екосистема(и).

ВКС 4. ЕКОСИСТЕМНИ УСЛУГИ ОТ КРИТИЧНО ЗНАЧЕНИЕ.

Основни екосистемни услуги от критично (незаменимо) значение в определени ситуации вкл., опазване на водосбори и контрол на ерозията на уязвими почви и склонове.

Тази ВКС се отнася до важните екологични функции на стопанисваната гора. Определени са следните компоненти:

- Гори представляващи единствени източници на питейна вода
- Гори от решаващо значение за водосбора
- Гори с решаващо противоерозионно значение
- Гори с пожарозащитни функции
- Гори с решаващо значение за земеделието и рибарството

На територията на ТП ДГС „Ново Паничарево“ са представени типове ГВКС, свързани с екологичните функции на горските екосистеми. Определянето на тези консервационни стойности е извършено по данни от лесоустройствения проект и проведени интервюта с горските служители и местните заинтересовани страни. За всяка една от идентифицираните ВКС та за територията на ТП ДГС „Ново Паничарево“ са разписани конкретни мерки за стопанисване и мониторинг.

ВКС 4.1 ГОРИ – ЕДИНСТВЕНИ ИЗТОЧНИЦИ НА ПИТЕЙНА ВОДА

В България за ГВКС се считат всички горски територии в рамките на санитарно-охранителните зони 1 и 2 на източници за питейно-битово водоснабдяване, определени по реда на Наредба 3 от 2002 г. За ВКС се считат също и горски територии около и/или в близост до източници за питейно-битово водоснабдяване, но без определени официални санитарно-охранителни зони.

Много от източниците на питейна вода на населените места зависят до голяма степен от гори. Тук се включват повърхностни или подземни източници на вода като потоци, реки, езера, извори или кладенци. Когато гората защитава и поддържа водоснабдяването на отделни индивиди или общности, което нямат алтернативен източник на питейна вода, тя е от критично значение.

За територията на ДГС "Ново Паничарево" в тази консервационна стойност попадат следните отдели и подотдели (Таблица 3), определени като вододайни зони, обособени с цел снабдяване на населените места с вода за питейно битови нужди. Включените горскостопански единици са определени въз основа на интервюта с персонала на стопанството.

Таблица № 3. Списък на отдели и подотдели, определени като вододайни зони за ДГС Ново Паничарево

	Отдели и подотдели
Каптажи	378-в,д, 386 к, 387-м,
Извори и чешми кладенци	214-а, 334-а, 347-д, 386-г, 393-о, 395-е, 417-д,

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ВКС 4.1

1. Горският стопанин е длъжен да се съобразява с режимите на стопанисване и опазване, съгласно Наредба 3 от 2002г. за санитарно-охранителните зони около водоемите за питейно и битово водоснабдяване.
2. Когато няма обособени санитарно-охранителни зони за източниците на питейна вода се използват посочените в определението за ВКС 4.1. изисквания. Да се разработят специфични мерки за стопанисване и опазване, съответстващи на изискванията на Наредба 3 от 2002г. Като общи препоръки за лесовъдска намеса могат да се посочат:

- ✓ Зоните в непосредствена близост до водоизточниците изискват повече внимание, минимално нарушаване на земната повърхност при извоз на дървесина, дърводобив с много ниска интензивност или липса на такъв. В случаите, когато водоизточника е каптаж или извор, поръчителна добра практика е зоната около него да се остави без лесовъдска намеса като остров на старостта;
- ✓ Да се подпомага създаването и поддържането на смесени насаждения с неравномерна пространствена структура;
- ✓ Да се използват лесовъдски системи, осигуряващи постоянно покритие на горските територии във водосбора с гора;
- ✓ Пълнотата на насажденията във водосбора да не намалява под 0.5, но и да не е по-висока от 0.8, тъй като се увеличава процента на евапотранспирация;
- ✓ Забрана за използване на голи сечи;

3. Трябва да се извършва обучение на персонала, който участва в горскостопанските мероприятия. Обучението трябва да запознае персонала с ограниченията от наличието на ВКС и мерките за опазване на тези стойности.

4. В процеса на учредяване на СОЗ, стопаните трябва да търсят компенсации за пропуснатите ползи или увеличените разходи при стопанисването на тези гори.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ НА ВКС 4.1

Горските стопани трябва да използват мониторинга на водите, извършван от компетентните органи – РИОСВ или водностопанските фирми. За водоизточниците, които не са включени в горепосочения мониторинг, се провеждат периодични консултации със съответните заинтересовани страни.

ВКС 4.2. ГОРИ С РЕШАВАЩО ЗНАЧЕНИЕ ЗА РЕГУЛИРАНЕ НА ВОДНИЯ ОТТОК ВЪВ ВОДОСБОРИТЕ

В България за ГВКС се приемат всички горски територии, които представляват:

1. Горски територии във водосборите на поройни водни течения, чиято лесистост надхвърля 40%;
2. Съобщества на клек (*Pinus mugo*);
3. Горски територии, представляващи горна граница на гората (ГГГ), определени по реда на ЗГ или включени в 200 метровата ивица под ГГГ;
4. Крайречни естествени гори от *Q. pedunculiflora*, *Q. robur*, *Fr. oxycarpa*, *Ulmus minor*, *U. laevis*, *Salix alba*, *Alnus glutinosa*, *Populus alba*, *P. nigra*, *Platanus orientalis* в заливаемата тераса на речното течение;
5. Горите между дигата и десния бряг на р. Дунав, горите на островите и 200 метровата ивица от високия бряг на реката;
6. Гори в 100 метровата ивица на реките Марица, Тунджа, Места, Струма, Арда, Лом, Цибрица, Огоста, Скът, Искър, Янтра, Вит, Съзлийка, Стряма, Осъм, Русенски Лом, Камчия, Велека, Резовска (Българския бряг);
7. Горски територии, включени в санитарно-охранителна зона 3 на язовирите, чието основно предназначение е за питейни нужди, определени по реда на Наредба 3 от 2002 г.

Вододайната зона в горите на ДГС „Ново Паничарево“, държавна собственост, е обединена вододайна зона на язовирите „Ново Паничарево“, „Ясна поляна“, „Индже войвода“ и речно водохващане на р. Зеленковска включва следните отдели и подотдели:

3 4, 4 г, ш, 1, 2, 5 3, 6 8, 7 6, 8 1, 9 5, 10 3, 11 к, 12 д, д1, з1, н1, п, п1, р, р1, ш,я, 13 2, 14 2, 15 3, 16 1, 17 2, 18 1, 21 2, 22 1, 23 2, 24 2, 26 2, 6, 27 а, б, м, т, 1, 2, 6, 8, 9, 10, 11, 35 а, б, в, г, 1, 2, 3, 4, 5, 36 а, б, в, г, 37 а, б, в, г, д, е, ж, з, 38 а, б, в, г, д, е, ж, 1, 43 1, 46 ж, 2, 4, 69 1, 70 1, 71 1, 2, 72 1, 73 1, 74 2, 78 1, 79 1, 81 1, 84 а, 86 1, 88 е, 89 2, 90 е, ж, 3, 6, 93 1, 96 1, 98 2, 105 д, 1, 4, 106 д, 3, 107 в, ж, з, 1, 3, 109 м, 1, 3, 114 2, 115 1, 116 1, 2, 3, 117 1, 2, 5, 118 з, и, к, 1, 2, 119 1, 5, 120 1, 121 а, 1, 123 ж, 125 е, 126 ж, 127 ж, л, 1, 129 б, 1, 131 а, б, в, г, д, е, ж, з, и, 132 з, 1, 2, 133 1, 134 и, к, л, м, 1, 137 1, 138 1, 3, 4, 139 1, 2, 140

1, 2, **141** 2, 4, **142** 1, **144** 4, **147** д, **149** и, к, л 1, 2, **150** д, д, **151** ж, **152** и, **153** 3, **154** 1, **158** 1, **159** 1, **160** 1, **161** 3, 4, **162** к, 2, 3, **163** 2, **165** а, б, в, г, 1, **166** а, б, в, г, д, е, ж, 1, **167** а, б, в, **168** а, б, в, г, д, е, ж, з, 1, 2, **169** а, б, в, г, 1, **170** а, б, в, г, **171** а, б, в, **172** а, б, **173** а, б, в, **174** а, б, в, 1, 2, 3, 4, **175** а, б, в, г, д, е, ж, з, и, 1, 2, 3, **176** а, б, в, **177** а, б, в, 1, **178** а, б, в, 1, 2, 3, **179** а, б, 2, **180** а, б, в, г, д, 1, 2, **181** а, б, 1, **182** а, б, в, 1, **185** а, б, к, 4, **186** а, б, 1, **187** а, б, в, 1, 2, **188** 2, **189** а, и, к, л, 2, 3, **190** д, е, 2, **191** з, к, л, м, н, о, 2, 7, 9, **192** д, **193** 4, **194** е, к, л, **210** а, б, в, г, 1, 2, **211** а, б, в, г, д, е, ж, з, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, **212** а, б, **213** а, б, в, г, 1, 2, 3, 4, **214** а, б, в, г, д, е, 1, 2, 3, 4, 5, **215** а, б, в, г, д, е, ж, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, **216** а, **329** к, л, м, н, о, 3, **334** а, б, в, г, д, е, ж, з, 1, **335** а, б, в, г, д, е, 1, **336** а, б, в, 1, **337** а, б, в, г, д, е, ж, **338** а, б, **339** а, б, в, г, д, 1, **340** а, б, в, г, **341** а, б, в, г, д, е, 1, **342** а, б, в, г, 1, **343** а, б, в, г, д, е, ж, 1, **344** а, б, в, г, 1, **345** а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л 1, 2, 3, 4, 5, 6, **346** а, б, в, г, д, 1, **347** а, б, в, г, д, е, ж, з, и, 1, 2, **348** а, б, в, г, д, е, ж, з, л, м, н, п, с, т, у, 1, **349** а, б, в, г, д, е, ж, л, м, 1, 2, 3, 4, 5, **350** а, б, в, г, д, е, ж, з, и, 1, **351** а, б, в, г, д, е, 1, **352** а, б, в, **353** а, б, в, г, д, е, 1, **354** а, б, в, г, д, е, ж, з, 1, 2, 3, **355** а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, м, п, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, **363** а, д, 1, **364** а, в, д, н, о, р, с, **365** н, п, т, у, ф, 2, **366** б, в, 1, 2, **367** а, а2, б1, б2, в1, е, ж, к, к1, м, м1, н, р, с1, х, ч, ш, ш1, щ, я, **368** б, в, г, д, и, о, р, 1, 2, **369** м, н, **370** г, и, **372** а, б, в, м, н, 1, 2, 3, **373** а1, б, в, в1, г, д, ж, м, о, у, ф, ц, ш, я, 1, **378** а, б, в, г, д, е, ж, л, м, о, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, **379** а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, х, ч, 1, 2, 3, 4, 5, 6, **380** а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, **381** а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, 1, 2, 3, **382** а, б, в, г, д, е, к, 1, 2, 3, 4, **383** а, б, в, г, д, е, ж, з, и, л, **384** а, а1, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, 1, 2, 3, 4, **385** а, б, в, г, д, **386** а, б, в, г, д, е, и, к, м, 1, **387** а, а1, б, г, д, е, ж, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, ю, я, 1, 2, 3, 4, 5, б, **388** а, б, в, г, д, з, и, к, л, м, н, о, п, 1, 2, 3, 4, 5, б; **389** у, 5, **399** а, б, б1, в, г1, е1, ж, з1, и, л1, п, р, с, т, у, ф, х, ч, ш, щ, ч, 1, **400** а, б, б1, в, г, и, к, м, п, р, с, у, ш, 1, 2, 3, **401** а, а1, б, б1, в, г, г1, д, д1, е, ж1, и1, л, м, о, с1, ф1, х1, ч1, щ, ю, я1, 1, 2, **402** а, б, в, г, д, з, к, н, о, п, 1, 2, **403** а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, н, р, т, 1, 2, 3, 4, **414** а, б, в, 1, **415** а, б, в, г, д, 1, **416** а, б, в, г, д, 1, 2, **417** а, б, в, г, д, е, ж, 1, 2, **418** а, б, в, г, 1, 2, 3, 4, **423** а, г, и, 1, 2, 3, 4, 5, б; **424** а, **433** а1, г, д, е, е1, ж, ж1, и, к, к1, м, м1, н1, о, о1, п1, с, у, у1, ф, ч, ш, **434** а, б, в, д, ж, з, к, л, м, о, с, щ

Това са подотдела с обща площ 4 478,0 ха, от която 4 317,5 ха е залесена, 160,5 ха незалесена.

От общата вододайна зона са отделени Защитна ивица (200 метра) около язовир обхваща следните отдели:

4 г, ш, 1, 2, **27** м, 1, 2, б, 8, 9, 10, 11, **35** в, г, 4, 5, **36** г, **37** д, е, **38** г, **149** и, к, л, 1, 2, **150** г, д, **165** а, б, **167** а, **168** з, **169** а, б, в, г, **170** а, б, в, **171** а, б, **172** а, **173** а, **174** а, 3, 4, **175** а, б, в, г, д, з, и, **176** а, б, в, **177** а, б, в, 1, **178** а, **180** б, в, **187** а, б, в, **210** а, б, г, 2, **211** а, б, в, г, д, е, ж, з, 1, 2, 3, 4, б, 7, 8, 9, 10, **212** б, **213** в, г, 1, 2, 3, 4, **214** в, г, д, 2, **215** а, б, ж, 9, **423** а, г, 1, 2, 3, 4, б

с обща площ 566,4 ха., от която залесена 537.0 ха и незалесена 29,4 ха.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ВКС 4.2

1. Да се картира местоположението на всички територии в горскостопанската единица, които потенциално представляват ГВКС 4.2. Препоръчва се да се използва информация от горскостопанските планове и консултации с експерти. Да се направи теренна проверка за установяване на коректността на информацията.

2. Установените гори с водоохранни и водорегулиращи функции се картират.

3. Планирането и стопанските дейности в ГВКС се съобразяват с поддържане и подобряване на ВКС 4.2. Като общи препоръки за лесовъдска намеса могат да се посочат:

- ✓ Във връзка с намаляване повърхностния воден отток да се използват лесовъдски системи, осигуряващи постоянно покритие на горските територии във водосбора с гора;
- ✓ При нужда се провеждат залесителни мероприятия за увеличаване на лесистостта на водосбора;
- ✓ Подпомага се създаването и поддържането на смесени насаждения с неравномерна пространствена структура;
- ✓ Пълнотата на насажденията във водосбора да не намалява под 0.5;
- ✓ Забрана за използване на голи сечи;
- ✓ Използват се технологични схеми и техника, осигуряващи минимално нарушаване на земната повърхност при извоз на дървесина;
- ✓ След прекратяване на стопанските дейности се извършва рехабилитация на нарушените терени (напр. извозни горски пътища);

- ✓ В териториите, заети от съобщества на *Pinus mugo*, не се води стопанска дейност.

4. Препоръчва се провеждане на обучение на персонала, участващ в горскостопанските мероприятия, което трябва да го запознае с ограниченията от наличието на ВКС и мерките за опазване.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ НА ВКС 4.2

Да се организира и прилага система за годишен мониторинг, която да отчита състоянието и измененията в ключови параметри на горите, представляващи ГВКС 4.2. Препоръчително е да се използват и данни от мониторинга на водите, извършван от компетентните органи – РИОСВ или водностопанските фирми.

ВКС 4.3 ГОРИ С РЕШАВАЩО ПРОТИВОЕРОЗИОННО ЗНАЧЕНИЕ

В България за ГВКС се приемат всички ГТ, представляващи:

1. Горски територии с наклон над 30° (или по-малък, при разположение под обработваеми земи, поляни, голини, редини, които са с наклон над 10° и дължина по-голяма от 200 м) с площ над 1 ha и пълнота над 0,6;
2. Гори създадени по технически проекти за борба с ерозията, корекционни, брегозащитни и колматажни горски пояси,
3. Гори, предпазващи населени места или комуникации, разположени на пътя на паднали до момента лавини по данни от Планинската спасителна служба, гори в снегосборна област с наклон над 20°, както и такива разположени под обезлесена снегосборна област с дължина над 200 м. и наклон над 20°;

4.3.1. Горски територии с наклон над 30° (или по-малък, при разположение под обработваеми земи, поляни, голини, редини, които са с наклон над 10° и дължина по-голяма от 200 м) с площ над 1 ha и пълнота над 0,6;

За територията на ДГС "Ново Паничарево" покриващи изискванията на ГВКС 4.3, са следните отдели:

149 л, 309 д, 310 а, 320 г, 322 д, 323 а, 336 а, 353 а, 362 и, к, л, 363 а, 368 в, г, д
с обща площ 123,6 ха.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ВКС 4.3

1. Стопанисването на гори, представляващи ВКС 4.3. трябва да е насочено към ограничаване опасността от развитие на ерозионни процеси.
2. Планирането и стопанските дейности в ГВКС се съобразяват с ВКС 4.3. Като общи препоръки за лесовъдска намеса могат да се посочат:

В горите с решаващо противоерозионно значение:

- ✓ Да се използват лесовъдски системи, осигуряващи постоянно покритие на горските територии с гора, като пълнотата на насажденията не се намалява под 0.5;
- ✓ Да се извеждат навреме отгледните мероприятия, особено в горските култури, за да се осигурят жизнеността и устойчивостта на насажденията;
- ✓ Когато пред насаждение от списъка на ГВКС 4.3 са поставени допълнително една или повече цели (напр. курортни гори), лесовъдските мероприятия трябва да постигнат баланс между тях, но като приоритет остава осигуряване на противоерозионната функция;
- ✓ Подпомага се създаването и поддържането на смесени насаждения с неравномерна пространствена структура;
- ✓ При много стръмни терени (31-45°) не се водят голи сечи и краткосрочно постепенни сечи;
- ✓ При каменливи и урвести терени (над 45°) да не се провеждат стопански мероприятия;
- ✓ При извеждането на сеч да се използват техника и технологии, с които в минимална степен се нарушава растителната и почвената покривка;

- ✓ При нужда се провеждат залесителни мероприятия, като с предимство се използва коренната горскодървесна растителност;
В горите с решаващо значение против формиране на срутища и сипеи:
- ✓ Не се допуска извеждането на сечи;
- ✓ Провеждат се мероприятия за подпомагане на допълнително настаняване на растителност;
- ✓ Предвиждат се мероприятия за заздравяване устойчивостта в основата на склона при водни течения (включва изграждането на технически съоръжения за формиране на профил на равновесие).

3. Да се определят и картират пътищата и временни складове, които имат нужда от рехабилитация. След провеждането на дърводобива задължително се извършват необходимите възстановителни мероприятия, съобразно нарушенията на терена.

4. Да се разработят планове или правила за рехабилитация на нарушени или други територии, заплашени от ерозия и/или, в които мониторингът показва повишени нива на ерозия.

5. Препоръчва се провеждане на обучение на персонала, участващ в горскостопанските мероприятия, което трябва да го запознае с ограниченията предизвикани от наличието на ВКС и мерките за неговото опазване.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ НА ВКС 4.3

1. Препоръчително е да се осъществят контакти и консултации със специалисти от РИОСВ.

2. За горите с решаващо противоерозионно значение да се извършва два вида мониторинг – краткосрочен и дългосрочен:

- ✓ краткосрочен – наличие на прояви на съвременна ерозия (засегната площ). Наблюдение – всяка година;
- ✓ дългосрочен – правят се измервания на мощността на почвения профил и мъртвата горска постилка (МГП). Наблюдение – през 10 г.

3. За горите с решаващо значение против формиране на срутища и сипеи се отчита динамиката на следните параметри:

- ✓ При формиран сипей се отчита обема на отложените материали;
- ✓ Площна динамика на свлачището;
- ✓ Площна (обемна) динамика на зоната на разрушаване;
Наблюденията се извършват всяка година.

ВКС 4.4. ГОРИ, КОИТО ПРЕДСТАВЛЯВАТ БАРИЕРА ЗА РАЗПРОСТРАНЕНИЕТО НА ПОЖАРИ

За ГВКС се приемат всички широколистни гори, разположени между иглолистни насаждения, между иглолистни насаждения и населени места, между иглолистни насаждения и земи за селскостопанско ползване, с ширина на насаждението минимум 100 м. и максимум 250 м. и състав, включващ всички широколистни видове без бреза, акация и топови култивари.

На територията на ДГС “Ново Паничарево” като гори, представляващи бариера за разпространение на пожари са определени:

35 в, г, **37** ж, **166** ж, **168** в, **211** а, г, **213** г, **348** ж, **384** п, у, **386** к, **387** ф, а1 с обща площ 94,7 ха

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ВКС 4.4

1. Да не се допуска фрагментация на тези гори. Насажденията с отворен склоп или гори в които е воден дърводобив с висока интензивност са по-предразположени към пожари, тъй като създават предпоставки за увеличаване на тревното и храстовото покритие.

2. В наличните ивици широколистни гори да се запази и поддържа широколистния състав на гората. При стопанисването им да не се допуска понижаване на пълнотата под 0.7 върху цялата площ на ГВКС 4.4. При възобновителните сечи да се използват лесовъдски системи, които подпомагат създаването на групова структура.

3. При липса на подобни ивици да се планира създаването на буферни зони от пожароустойчиви дървесни видове с подходящи схеми на залесяване.
4. Да се разработят планове за борба с пожарите, които включват стандартни оперативни процедури за борба с пожарите и обучение на персонала, съгласно горското законодателство в страната.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ НА ВКС 4.4

В горите, представляващи ГВКС 4.4, се извършва годишен мониторинг за честотата и площното разпространение на запалванията и пожарите в горскостопанската единица. Да се организира и прилага система за годишен мониторинг, която да отчита състоянието и измененията в ключови параметри на тези гори.

ВКС 4.5. ГОРИ С РЕШАВАЩО ЗНАЧЕНИЕ ЗА СЪСТОЯНИЕТО НА СЕЛСКОСТОПАНСКИТЕ ДЕЙНОСТИ (ЗЕМЕДЕЛИЕ, РИБНИ ЗАПАСИ) И ЗА ЗАЩИТАТА НА ИНФРАСТРУКТУРНИТЕ ОБЕКТИ

Всички гори с критично въздействие върху горските функции, от които зависят земеделието, състоянието на рибните запаси, защитата на инженерни съоръжения са ГВКС, когато представляват:

1. Ивично разположени гори, в съседство с обработваеми земи, създадени или функциониращи като полезащитни горски пояси, когато широчината на горската ивица не е по голяма от 100 м;
2. Крайречни гори доминирани от различни представители на род *Salix* по брега на река Дунав и нейните острови, заливани при високи водни стоежи на реката, както и по бреговете на реките Марица, Тунджа, Места, Струма, Арда, Лом, Цибрица, Огоста, Скът, Искър, Янтра, Вит, Съзлийка, Стряма, Осъм, Русенски Лом, Камчия, Велека, Резовска (Българския бряг).
3. Гори създадени за защита на инженерни съоръжения.

За териториалния обхват на ДГС „Ново Паничарево“ са идентифицирани гори, които отговарят на определението за ВКС 4.5, свързани със защита на инженерни съоръжения.

Това са отдели и подотдели около защитна ивица около пътя:

Първокласен път от републиканската пътна мрежа – I-9 (Бургас – Малко Търново)

52 в, **262** г1, **268** б1, **355** б, в, г, к, 3, 4, **376** о, п, **378** а, 1, **379** м, **380** а, **381** к, 1, **382** а, в, 2, 3, **384** с, х, 2, 3, **388** н, о, 5, **389** н, у, 5 с обща площ 34, 0 ха

Третокласни пътища от републиканската пътна мрежа:

88 е, **89** 2, **90** ж, б, **109** м, 1, **121** а, **123** ж, **125** е, **126** ж, **127** ж, л, 1, **329** н, о, 3, **345** з, и, к, л, 1, 3, 5, 6, **346** д, **347** г, ж, з, и, , 1, 2, **348** з, п, с, т, у, 1, **349** м, 2, 3, **387** а1, х, ц, ш, щ, ю, я, 3, 4, 5, **388** к, п, б, **428** е, ф с обща площ 36.2 ха

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ВКС 4.5

1. Необходимо да се оцени реалните и потенциални заплахи за ключовите горски функции от горскостопанските дейности. След оценката да се извършат и консултации с местните общности, съответните експерти и органи за да се получи информация за въздействието на други дейности върху идентифицираните горски територии и да се предприемат мерки за намаляване на потенциални бъдещи заплахи.
2. След оценката на заплахите, да се разработят мерки за запазване или възстановяване на нарушени територии / функции.
3. За горите, създадени или функциониращи като полезащитни горски пояси, с най-добър ефект в практиката се утвърждава ажурният (продухваем) тип полезащитен пояс. Би следвало стопанисването да е насочено към оформянето и подържането именно на такъв тип пояси, чрез формиране на дървесен (горен) етаж и храстов (долен) етаж, като ажурността по цялата височина е не по-малка от 50% при равномерно разположение по дължина.
4. В крайречните гори от значение за рибните популации, се препоръчва да не се планират и провеждат стопански мероприятия. При необходимост се планират и провеждат дейности за възстановяване на крайречните горски съобщества.

5. В горите за защита на инженерни съоръжения отгледните сечи се водят с умерена интензивност. Възобновителните мероприятия трябва да осигурят плавен преход между старото и новото поколение гора, който да не намалява съществено защитните ѝ функции – да се прилагат само сечи с дълъг възобновителен период.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ НА ВКС 4.5

За горите, представляващи ГВКС 4.5, да се организира и прилага система за годишен мониторинг, която да отчита състоянието и измененията в ключови параметри на тези гори. Да се използват съвременни картови материали и теренна информация.

След провеждане на лесовъдски мероприятия е необходимо да се следи за изменения във състоянието и изпълнението на функции на гората като защитен фактор.

ВКС 5. ОСНОВНИ ПОТРЕБНОСТИ НА НАСЕЛЕНИЕТО.

Места и ресурси от фундаментално значение за задоволяване на основните потребности на местните общности* и коренното население* (вкл. поминък, здраве, храна, вода), идентифицирани с тяхно участие).

Тази ВКС се различава от биологичните и екологични стойности по участието на местните общности в ползването и управлението на гората. При определянето и трябва да се оцени потенциалната зависимост на местното население от ресурсите, които им дава гората.

Една гора може да има статут на гора с ВКС, ако местните общности получават от нея жизненоважни горива, храни, фураж, лекарства, или материали за строителството, без да имат леснодостъпни алтернативи за тяхното набавяне. В такива случаи високата консервационна стойност изрично се определя като една или повече от тези основни потребности. Ако хората от някоя общност получават приходите си единствено от дадена гора и нямат алтернативен източник на доходи, то тази гора има ВКС.

Съгласно Практическо ръководство "Определяне, стопанисване и мониторинг на гори с висока консервационна стойност в България" следните ресурси могат да характеризират ВКС 5, според нивото на зависимост на местното население от тях, наличието на лесно достъпни заместители и взаимодействието с други ВКС:

- Дърва за огрев и битови нужди
- Паша и фураж – сено и листна маса
- Гъби
- Други недървесни продукти – лечебни растения, горски плодове, охлюви, продукти от лов и други (недървесни горски продукти, с които може да се търгува, включително уловени животни, смоли, плодове, и т.н.)
- Водоснабдяване (вода за пиене и за всекидневни нужди – виж ВКС 4.1)

Територията на ДГС „Ново Паничарево“ е с много висока лесистост, като 96,8% от цялата площ на държавните готски територии. Стопанството е разположено в землищата на селата Крушевец, Ново Паничарево, Индже войвода, Ясна поляна и Писменово в две общини – Приморско и Созопол. Обхваща и малки части от селата Калово, Бяла вода и Визица – община Малко Търново.

Икономическото значение на горите на територията на ДГС „Ново Паничарево“ е преди всичко като източник на строителна дървесина за нуждите на дървопреработващата индустрия, но и източник на дърва за огрев за задоволяване нуждите на местното население.

Преобладаващата част от домакинствата по селата в двете общини се отопляват само на дърва, а почти всички домакинства от местното население ползват дърва и други горски продукти в бита си, но поради малобройното население на територията цялото потребление на местното население от горски продукти представлява само малка част от възможностите за предоставяне на такива ресурси от страна на горското стопанство. Съгласно горскостопанският план (ЛУП от 2017г.) средногодишното ползване на дърва е в размер на 9084 м³, от които местното население ползва едва 540 м³. Ниското ниво на ползването на дърва. Основната част от дървесните продукти за населението се доставят от общинските гори в района.

Местното население не е ограничено и отделно от ползването на дърва за огрев, свободно ползва и различни видове недървесни горски продукти (НДГП) за собствени нужди. В обхвата на ДГС “Ново Паничарево” събирането и изкупуването на НДГП не представлява поминък за местното население или за бизнеса, като на територията на стопанството няма регистрирани изкупвателни пунктове за НДГП. Допустимото по ГСП ползване за добив на билки, горски плодове, гъби и други НДГП в горските територии на ДГС “Ново Паничарево” на година е следното: 3 тона горски плодове, 2 тона сурови билки, 3 тона диворастящи гъби, 3 тона кори от мъждрян, дрянови клонки 1000 броя.

В държавните горски територии на ДГС "Ново Паничарево" се забранява пашата в зрелите насаждения, в площите предвидени за залесяване, в насаждения и култури с височина до 3 м, както и в защитени територии за които изрично е записана забрана в заповедта им за обявяване, както и в ГВКС – „насаждения във фаза на старост“. С разрешение на ръководството на стопанство за културите и насажденията с височина от 1.5 до 3 м, може да се допуска паша само на дребен добитък.

От гледна точка на ловните дейности, те се извършват съгласно одобрен Ловоустройствен план/проект. Съобразно ловностопанското райониране на Р.България териториите управлявани от ДГС "Ново Паничарево" попадат в Странджанския район на Сакаро-Странджанската област.

Ловностопанските територии в района на дейност на ТП „ДГС Ново Паничарево“ се стопанисват от:

- ТП „ДЛС Граматиково“
- Държавен дивечовъден участък (ДДУ), обхващащ ловище „Кючук юрт“ - предоставен за стопанисване и ползване на дивеча на Сдружение „Индже войвода 2009“ гр. Бургас за срок от 15 години съгласно реда по ЗЛОД;
- Ловностопански райони предоставени за стопанисване на дружинките (ПЛР), обединени в ловно-рибарско сдружение (СЛР) „Лебед“ – гр.Бургас. Това са четирите ловни дружинки: „Ясна поляна“, „Ново Паничарево“, „Крушевец“ и „Индже войвода“.

Взаимоотношенията с ловните дружинки са коректни и на професионално равнище. При спазване разпоредбите на ЗЛОД и ППЗЛОД са сключени договори за предоставяне стопанисването и ползването на дивеча в ПЛР на сдруженията. В района на ДГС "Ново Паничарево" при извършване на горскостопански дейности в излетните дни за лов, служителите на стопанството уведомяват председателите на съответните дружинки за местоположението на горскостопанските дейности, с цел безопасност и за да не пречат различните дейности една на друга.

Богатият на горски ресурси район и малкото ползване от страна на местното население поради ниската му численост, не могат да се смятат като пример за зависимост на населението от дадени горски територии и безалтернативност в приходите на домакинствата от горскостопанските дейности на ДГС "Ново Паничарево".

Това се потвърждава и от проведените консултации с кметствата и наместниците на отдалечените и малки села в района, които са най-зависими от горските ресурси предвид демографията им със значително застаряващо и нетрудоспособно население. Данните от консултациите показват също, че местното население не е безалтернативно по отношение ползванията и приходите от горите и поради това може да се смята, че ВКС 5 не се проявява на територията на ДГС "Ново Паничарево", съгласно изискванията на Практическото ръководство "Определяне, стопанисване и мониторинг на гори с висока консервационна стойност в България".

Социалното значение и необходимостта за осигуряване на достатъчно количество дърва за огрев и други горски продукти за местното население в района на ДГС "Ново Паничарево" не могат да бъдат пренебрегвани при дейностите по управлението на горите. Не трябва да се допуска преексплоатация на ресурсите, което в бъдеще би могло да доведе до сериозни социални конфликти. Проблеми биха възникнали също, ако в следствие неправилна търговска политика се намалят количествата дърва за огрев и дървен материал, отделяни за задоволяване на нуждите на местното население. Проблем би възникнал и в случай на повишаване на цената на дървата за огрев и дървения материал в резултат на необходимост от доставянето му от други региони. Не особено доброто социално-икономическо положение на населението не би позволило на местните хора да заплащат по-висока цена.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА УПРАВЛЕНИЕ И МОНИТОРИНГ НА РЕСУРСИТЕ, СВЪРЗАНИ С ВКС 5

Като общи препоръки за управлението на горите в ДГС "Ново Паничарево" с цел съхраняване на социалната им значимост може да се каже:

- ✓ Да се ползват и да се развиват възможностите за допълнителни приходи от събиране на такси по съответните тарифи за ползване на недървесни горски продукти и извършване на туристически дейности в горските територии, като това се планира въз основа на програма за ползване базирана на инвентаризация на всички горски ресурси и норми за устойчивото им ползване и възпроизводство;
- ✓ Да не се извършват залесявания с не-типични и не-местни видове;
- ✓ Мероприятията да се планират и обхващат цялата територия на горскостопанските участъци;
- ✓ Да се актуализира Горскостопанският план на стопанството, отчитайки действителното състояние на насажденията, както и да не се превишават по обем и интензивност ползванията определени в същия Горскостопански план.

ВКС 6. ГОРСКИ ТЕРИТОРИИ, С РЕШАВАЩО ЗНАЧЕНИЕ ЗА СЪХРАНЯВАНЕ КУЛТУРНИ ЦЕННОСТИ И ТРАДИЦИИ, РЕЛИГИОЗНА И ЕТНИЧЕСКА ИДЕНТИЧНОСТ

Една гора може да се обяви за ГВКС, ако притежава или осигурява стойности, без които местната общност би претърпяла драстична промяна в културата, или за които общността няма алтернатива. Съгласно нормативната уредба в страната около 40 000 обекта на културно-историческото наследство в България имат статут на паметник на културата. Част от тях попадат в гори или са тясно свързани с горски територии.

Такива ГВКС в България, съдържащи ВКС 6, са всички:

1. Горски територии в 500 м ивица около религиозните обекти от Приложение 7 към Практическо ръководство "Определяне, управление и мониторинг на гори с висока консервационна стойност в България";
2. Горски територии в 100 м ивица около манастири и други религиозни обекти извън Приложение 7 (църкви, параклиси, оброчища, аязма, текета и др.), древни светилища, окултни средища, археологически паметници и разкопки и др. места важни за съхраняване на духовността, традициите, историческата и културната памет, определени при консултациите с местните хора;
3. Горски територии в 100 м ивица около територии, традиционно свързани с провеждането в тях на събори, надпявания и други мероприятия, важни за съхраняване на културното наследство и националните традиции, определени при консултациите с местните хора;
4. Горски територии в границите на обекти на недвижимото културно наследство (паметниците на културата) или в техните охранителни зони.
5. Горски територии непосредствено разположени (в 30 м. ивица/ по 15 м от всяка страна на пътеката) по протежение на официално маркирани туристически маршрути и немаркирани, но често използвани туристически пътеки.
6. Горски територии в 50 м. ивица около туристически обекти, както и горски територии с изключителна естетическа и рекреационна стойност (вкл. единични дървета или малки групи дървета – напр. вековни или забележителни дървета), чешми, беседки, образователни маршрути, и др. важни за туризма и образованието места.
7. определени при консултациите с местните хора и активни в района туристически групи, сдружения и компании.

На територията на ДГС „Ново Паничарево“ съществуват 2 обекта в горски територии, отговарящи на изискванията в определението по ВКС 6 към Практическо ръководство "Определяне, стопанисване и мониторинг на ГВКС в България". Тези територии са идентифицирани чрез проведените консултации с местното население, с кметствата и със служителите на ПП „Странджа“. Това са параклиси, природни забележителности, археологически обекти и разкопки, на границата с ГТ, на които местното население се събира и отбелязва даден религиозен празник от църковния календар или историческо събитие.

ГТ държавна собственост, представляващи ВКС 6 на територията на ДГС „Ново Паничарево“ са следните обекти:

Параклис:

- „Св.Илия“, землище на с.Индже войвода /отдел 349 ж/;

Природни забележителности, археологически паметници и разкопки:

- пещера „Липата“, землище на с. Индже войвода /отдел 395 е/;

Културно-исторически и религиозни особености в Странджа:

Никого в Странджа не учудва фактът, че църквата, ако и да присъства във всяко село по-скоро като белег за етническо и верско самочувствие, рядко събира хората под ниските си опушени и прихлупени сводове. Странджанци предпочитат да се молят – не на Бог, а на висшите сили – светци-патрони, подобно на своите пра-пра-прадеди: траките, славяните и прабългарите, на открито, в слънчевите сплитове от бездънно небе, зелени поляни и бистри студени извори, наричани от тях „столнина на светеца с язмика“.

Аязмите имат почетно място сред осветените територии в Странджа. Те са притегателни както поради чистата си вода, красивата околна природа и хладината през лятото, когато са селските панаири, така и поради наслоените през вековете, свързани с тях вярвания. Смята се, че водата им е целебна, чудодейна, свещена.

Истинското „чудо“ на странджанската архитектура, свързано с духовния живот и култовите практики на местното население са параклисите, наричани в този край „манастирчета“. Всяко село във вътрешна Странджа има по пет-шест, а понякога и до десет и повече такива култови обекти, които го обграждат, създавайки по този начин своеобразно осветено културно-битово пространство. Според своите архитектурни особености те се делят на „манастирчета“, „столнини“ и „одърчета“. Манастирчетата представляват по-малки или по-големи, понякога с големината на църква, постройки, иззидани от камък. Повечето от тях, особено в по-старо време имат на източната си страна малка полукръгла апсида, в която се поставя обреден реквизит: икони, кандилници за прекадяване, един или няколко железни свещници и рафтче за поставяне на жертвени дарове. Всеки параклис си има избран патрон – светия, който бил и негов „стопанин“.

По-старинна разновидност на параклисите са т.н. столнини. Това са съвсем малки постройки, обикновено с три стени и покрив, напълно отворени от четвъртата – западната страна, иззидани от камък. Те задължително се строели до извор или пък аязмо, което се намира на самия под на столнината, покрито с дъсчен капак. Водата на на тези аязми се смята за лековита.

Одърчетата или „одеръето“ представляват дървени подиуми, построени съвсем примитивно също до извор. При честване на общоселски празници, иконите се подпирали на източната страна, а на перилата завързвали дарове, обикновено тъкани кърпи. Понякога може да съществува и комбинация между параклис и построено до него одърче.

Странджанският панаир има редица особености, които го отличават от общобългарските форми на селски празници. Той няма търговски характер. Празнува се не в самото село, а извън него, най-често в близка гора, на прохладата и задължително до извор или река, до параклиса на съответния светец-патрон.

Едни от най-тачените светци в Странджа са Св. св. Константин и Елена – 3 юни е разгърнат в двудневен, а понякога и в тридневен комплекс, който е кулминация на лятната обредност в региона. Почти всяко селище има по един общ или два отделни параклиса за двамата светци. С празника се свързва и кулминацията на нестинарските танци. Според изследователите светците са приемници на стари езически божества, олицетворяващи слънцето и огъня.

Изключително популярна и тачена, а и с много старинен култ светица в Странджа е Света Марина. Празникът ѝ се чества в разгара на лятото – 26 юли и е един от трите празници, т.н. Горещници. Из целия регион тя се почита като „висия на змиите“ и „сайбийка на дупките“. На този празник се извършва поклонение в пещери, където се оставят дреха на болен, умалено изображение на болен орган или цяла човешка фигура. Вярвало се, че болестта ще остане върху изображението в пещерата. Не по-малко колоритен и неотстъпващ по почит на „сестра“ си Марина, е и Свети Илия. Празнува се на 2 август. В представите на народа светията е господар на гръмотевиците и светкавиците, които „произвежда“, препускайки с колесница по небето. Наричат го „Свети Илия – хаталия“, т.е. беладжия, поразник. Особено „любим“ при избора на патрон за местните параклиси е Свети Пантелеймон, известен в Странджа под името Петеляй. Макар честването му на 9 август да не е свързано с никакви специфични обредни практики, той често се радва на почит и на него кръщават крайселски манастирчета. Покланят му се като покровител на пътниците и на изпадналите в беда по път, а също и като лечител. Обект на поклонничество е Света Богородица. Най-тачен е празникът Голяма Богородица, което е битуващото название на християнския Успение Богородично. На 28 август на Божията майка се покланят най-вече жените в родилна възраст, т.к. тя се счита за

покровителка на майчинството и раждането. Други почитани светии в Странджа са Свети Иван, Света Петка, Света Варвара и Свети Сава, както и конниците – светии Георги и Димитър.

История и традиционни забележителности на селата в ДГС “Ново Паничарево”:

Село Ново Паничарево

Българите в борбата си да запазят своята националност и религия, да се спасят от помехамеданчване, голяма част от тях намират спасение в дебрите на Странджа планина. Основният поминък на хората бил скотовъдството и земеделието. Отглеждали са овце, свине, говеда, биволи и др. животни. Сеели са изключително ръж, ечемик, фий, пшеница и царевица, но поради слаборлодуктивната почва добивите били ниски и хората едва се изхранвали. Занимавали се и с дърварство и въглищарство. Построена била бичкиджийница, а също така и тепавица. Това показва, че хората били напредничави и ползвали водата като енергиен източник.

Важно е да се знае, че построената през 1881г. църква „Света троица“ е съхранила под покрива си едни от най-ценните и красиви икони в Странджа.

Параклисът „Св.троица“ е отправна точка при провеждане на нестинарските игри в чест на празника на св.св.Константин и Елена. В близост блика кристална вода, за която се говори, че е лековита.

Всяка година една седмица след Спасов ден в селото се провежда традиционния панаир.

Село Ясна поляна

Разположено в полите на Странджа планина, по поречието на река Дяволска. В северния край на селото минава и река Ропотамо. Обградено е от вековни гори, наричани от местното население лонгузи.

През 1970-те години около селото е построен втория по големина язовир в област Бургас – язовир „Ясна поляна“, който осигурява питейната вода на Южното Черноморие.

Старото име на селото е било Алан кайряк, означаващо място на припек, а сегашното си име дължи на писателя Лев Толстой. В началото на 20-ти век група млади интелегенти от всички крайща на България създават толстоистка колония в селото, поддържаща кореспонденция с Лев Николаевич Толстой. Комуната е била силно вписана в живота на селото и така то получава името на родното място на писателя Ясная поляна. В селото има музей, една част от който е посветен на Лев Толстой и неговите последователи – толстоистите. Има и етнографо-историческа част със стари дървени рала, станове и огромни делви.

На един километър от селото, в сянката на вековните гори се намира аязмо с параклис „Св.св.Константин и Елена“. Твърди се, че водата на чешмичката до параклиса е лековита. На Великден цялото население на селото се събира на аязмото, палят свещи в параклиса, „борят“ яйца, яде се козунак и странджанско дядо и се налива от лечебната вода.

Село Индже войвода

Намира се на 42 км от Бургас. Сгушено е в северното подножие на Босненския рид, в горното течение на река Изворска. Кръстено и на Индже войвода, чието истинско име е Стоян. Останал е от малък сирак, майка му се омъжва повторно и той е пратен от пастрока си едва седемгодишен в школата за еничари в Цариград. Заради фигурата си и отличните си бойни способности получава прозвището Индже – на турски „тънък“. Отначало влиза в четата на Кара Феиз, действала в района между Сакар, възвишенията Бакаджиците, връх Ехикчиите и Странджа. След събитията, известни като „Странджанската буна“, Индже се отделя от Кара Феиз и кърджалиите. Верни сподвижници му стават Кара Кольо – байрактар на дружината, Вълчан войвода, Моньо войвода и др. Индже се отличава с големи организаторски способности и смелост. Според предание той прави опит да организира бунт срещу турците в началото на XIX век. През 1806 година заминава за Молдова, където служи в гвардията на молдовските князе. Геройски загива в сражение с турците край град Скулени на река Прут (в Бесарабия, близо до гр.Кишинев).

Забележителностите на с.Индже войвода са църквата: „Св.Пр.Свети Илия“ – паметник на културата; архитектурен ансамбъл – комплекс от 62 стари къщи от XIX век в странджански стил; пещера „Липата“ дълбока 41 метра и защитената местност „Казаков вир“, обявена през 2003г. с цел опазване на скални образувания, карстов извор и естествени местообитания на редки растителни и животински видове, „Св.Георги“.

Село Крушевец

Намира се на главен път М.Търново – Бургас, на 25км от Приморско и на 37км от Бургас. Разположено е на северния склон на Босненския рид.

Следи от рудодобивната и металургична дейност на траките са засвидетелствани в м.Бакърбоклук, на километър южно от селото. Североизточно от с.Крушевец има могила. Родно място на писателя Любен Петков.

Забележителностите са: църква „Св. Атанас“; останки от средновековна крепост „Калето“; параклис „Св.Георги“ и пет къщи, обявени за паметници на културата.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ВКС 6

1. Стопанисването да се извършва съобразно режимите на обектите на недвижимото културно наследство(паметници на културата), определени в техните заповеди, когато има такива.

2. Препоръчително е в горите, определени като ВКС 6 да не се провеждат стопански мероприятия с изключения на сечи за отстраняване на опасни за безопасността на хората дървета.

3. Ако все пак се вземе решение за провеждане на лесовъдски мероприятия същите се съгласуват с представители на местните общности и експерти (културолози, историци, експерти по туризма и др.) за да се определят и запазят ключовите естетически характеристики на гората. Не се планират и провеждат мероприятия, водещи до промяна на ландшафта, облика на местностите и понижаване стойностите на гората като ВКС. Да не се извършват сечи (напр. голи сечи, краткосрочно-постепенни сечи, възобновителни сечи с голяма интензивност), които биха намалили естетическия облик на гората в близост до важните за културата, традициите и туризма места. Особено внимание трябва да се обърне на запазване и по възможност подобряване на естетическите и защитни функции на гората чрез запазване на мъртви стоящи и лежащи дървета, живи единични и групи дървета с интересни интериорни качества, дървета с хралупи, стари дървета и др.).

4. През туристическите сезони и периодите на провеждане на традиционните събори, панаири или културни, исторически, религиозни мероприятия на местното население, в отделите на провеждането им да не се извършват дърводобивни, извозни и други горскостопански дейности, нарушаващи духа и спокойното протичане на мероприятията.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ НА ВКС 6

1. Да се извършва проверка дали ГВКС запазва критична значимост съгласно определението за ВКС 6 през пет годишен период (консултации с представители на местните общности и експерти (културолози, историци, експерти по туризма и др.).

2. Ежегодно да се извършва контрол по спазването на режимите на обектите на недвижимото културно наследство (паметници на културата), определени в техните заповеди.

3. Ежегодно да се извършва контрол по дейностите предвидени в горскостопанските планове и съобразени с препоръките и указанията за стопанисване на определените ВКС 6.

4. Препоръчително е мониторингът да включва и документална проверка и снимков материал.